

शङ्खोला
१

॥ पण्डित श्री विजयसालागणगणिकस्यो नमः ॥ कथयति कथयतीति निर्गुति ॥ स्मरंश्च दैतं पार्वतीश्वरवेरिणा विदधे शङ्खः ॥
शोलाया वाखांतवा धर्दीपिका ॥ शिवयो रिति ॥ शिवान् शिवश्च शिवो नयो ॥ शिवोः पणिनीयैक शो पप्रकरणस्य सदादेः सादिरित्येतत् ॥
त्रेण जोडीकृतवाव प्रमानस्थितेयनेनैकशोः ॥ चरणद्वयमिति ॥ चरणवित्येव सिद्धयवाहोपादानं ॥ उच्यते ॥ अतएवार्दनारीश्वरवैतयोर्वा
क्यते ततश्चयाह शीदेवतानमस्तुता तादृशफलं ददातीति न्यायात्तयोराधिकस्तेदा उचिद्विप्रलाकां कर्षयमित्युक्तमिति नावः ॥ चयमिति शि
वाच शिवश्च ॥ अहं च वयं ॥ तदादीनि सर्वानि नित्यमित्येतैकशोः ॥ नयोश्च ॥ प्रसादद्वारा कर्तव्यं ॥ वक्ष्यति चाये उच्यते तदेवैको विलसतियस्य प्रसादो
यमिति ॥ अत्र त्वाप्रत्ययेन बहुवचनबललक्ष्येकशोषट्या च किं ॥ वयोरप्यस्य च शवाचस्येव मतिरित्यायां कर्तव्यं प्रतिपाद्यते तस्य
विषयः शोः प्रयोजनं शिवायुत्यतिः संबधः शोः सजीरकलावः अधिकारी शिवायुः ॥

॥ पण्डित श्री विजयसालागणगणिकस्यो नमः ॥ सानंदवातशोन
शिवयोरशरणहरं शङ्खोला वयं कर्म ॥
शिवयोरशरणहरं शङ्खोला वयं कर्म ॥

च शिवामैकसावना धनता र्धकत्वा नावुचितं ॥ देवता त्मै ॥ का लावना पाशोपासना उच्यते ॥ श्रयते हि वाङ्मनेयः
कं ॥ अधयोनां देवतां उपास्ते अन्योसावना हम् स्मृते नमवेदय ॥ धापुचिती तदेवंसां गानतिरूपोपासता नियतफलेति नावः ॥ शि
श्रिति शिवुवाहेनाप्रविद्यान्याससमुचिता वस्त्रा उच्यते न उक्तानाः ॥ असंख्यात शोः शवेत्यस्तविद्यानामित्यत्रयथा ॥ अत्रुक्तं संज्ञासूत्र
मिदं ॥ आद्यं तास्यामित्यनेन सहस्रत्रयस्यैकवाक्यत्वात् ॥ आदिकारादिरतो वका रादिस्तौ स्वयमाक्षिप्तानो स्वसाहितानो मध्यानां संको ति
वाक्यार्थः ॥ अतएव योगविभागः सार्वकः ॥ तत्तामर्षेन हितादृशकम् ॥ पविता अकारादयो रकारात्तथा क्प्रयाहारसिद्धये संनिधायते ॥ अन्वधा एकश
चित्तानां तेषां वाक्यांतरैर्वाव हिते परिगणनं वाक्ये वयानौ चित्यादाद्यताः ॥ न्यामित्यनेनैकवाक्यत्वात् ॥ अतएवैकत्रयाको
वाहतां वाक्यांतरा वयं सिद्धयेन तत्रानुहतिश्रीयते ॥

ननु तर्हि प्रकृतेयि किमपराधं येनानुहतिरिति सिद्धिर्न सती ॥ तिचेतस्य अनुहत्यादिवाक्यांतरा वयं सिद्धिर्न सती ॥ नपुनरानुहतीं स्थानविज्ञोपसं
निधापनं च लप्यते येनास्मिन्मायाद्येतवचेवाचं परिगणतवाको ॥ अत्रयमिदं ॥ स्वरूपमेव तदिति अनुहत्याकारादीनां परिगणनवाक्योऽसौ ॥ संतिवे
शस्यावश्यं कतेन हकारादयेषां प्रसक्तैः ॥ इदमत्रानुवर्तता ॥ इत्यत्र तं तस्य आधारप्रतीतेः ॥ नवाधारस्योपशेषिकविवक्षया निर्वाहः ॥ अनुह
तिरेकारादिनिः ॥ मध्यमवधानेन कारादिति ॥ परिगणनवाक्ये अपशेषिकत्वात् ॥ अतएव स्वरूपकारादीनामनुवर्तनस्योपे ॥ निहावद्वत्मा
शंकोत्तयेस्वरूपज्ञानेयं यदणकतो एव च योगविभागः ॥ अत्र हंतोपसिमत एवेत्यवधेयमिति दिक् ॥ आद्यं तास्यामिति सूत्रेण कताः संज्ञाः प्रत्यादि
यते संनिधायते वली अत्रेव ध्यायणात् ॥ प्रत्याहारज्ञानेमात्रव्यवस्थिते ॥ इतीति एता नीत्यर्थः ॥ इति स्वरूपे सानिधौ ॥ इति विषयः ॥ स्वरूपोति जीणीत्यर्थः ॥ वडा

द्वयवरल जलनडम कदधधन जडदगव खफ
धानि ॥ आद्यं तास्यां ॥ आद्यं तावास्यां सदितानां मध्य
ववध चटतकण शपसा ॥ इति सूत्राण्यवादि संज्ञा ॥
गानां संज्ञा स्यात् ॥

वचनस्योत्तमगतस्त्रित्यसंख्यापर्यवसायितात् ॥ अथादीति ॥ अशिमये प्रकृत्यस्यायादिसंज्ञाधीनत्वात्तासाचेतदधीनत्वादेव तानि प्रथमवक्तुमुचिता
नीतिनावः ॥ कथमवादि संज्ञा प्रकृत्यमेषां मित्या शोकायामाद आद्यं ता ॥ आद्यं तो आस्यामिति चेदः ॥ अकारस्याविचस्यतोपमिदीर्घा ॥ अतएव जापकात्
संघदाशरघीगम इत्यादी पादप्रणेलोपत्रासिद्धवचनवृत्ति एव च संघादित्यत्र सः ॥ एषादिनिर्देशे दं क्वापंच सार्धे प्रथमेत्यादिः ॥ के शः संघर्षो नादसं
यः ॥ उक्तप्रकारेणैवैषे सिद्धे साहज्येनैव शोकायानौ चित्यात् ॥ संज्ञाचपरिज्ञायाच विधिर्नियम एव च ॥ अतिदेशोधिकारश्च ॥ शब्दधस्त्रलक्षणः ॥ इतिषट्
सुप्रकारेषु प्रथम एवात्र प्रकार उचित इति मया विदुलोति ॥ आद्यं तो ॥ आद्यं तस्या संज्ञा ॥ आद्यं तयोर्मध्यापेकत्वेनीति प्रथममध्यानेषु सुगपल्लवो प्र
योगात्तावात्येकं प्रवर्तते ॥ आद्यं तयोस्तु संज्ञा मत्वरूपप्रणयना र्धव्यावृत्तवेन संज्ञा प्रवृत्ता वप्रधानत्वात् ॥ प्रधाना प्रधानयोर्मध्ये प्रधानेकार्यं

वि. १८४४

॥ इववरलेत्तापाउर
नेरकादीनां सारव्यापार
पाने ॥

॥ प्रथममिति केमेकारणासाय
तत्तद्वद्वती परिज्ञायाऽस्ति

५ उकार उकार मतो प्रकि
ह त्वादि त्मकारा ॥ ५६
त्रिपविता धामि ॥ १॥

त ३

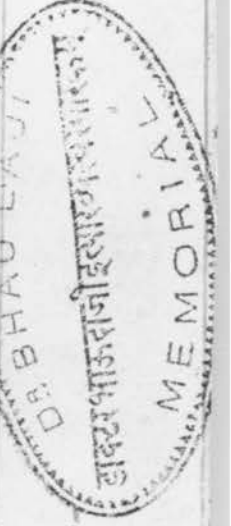
रत प्रलेखनये इत्येवैवकरणं जापक मिति ज्ञेयं उक्तसंध्यकरणमसंदेहात् तदुक्तं दणिता उपायाः शिष्टा माणा ना बालानां पुपला लना असत्येवम्
निस्त्रिंशततः सत्यं प्रतीयते इति एतदिति एतैः समउच्चारणकालो यस्य सः अनुदात्तादिनेदायद्यपि आदनुदात्त इत्याद्युपयुज्यते तथापि
एधेत्वादि वनुदात्तेत्यादेः प्रतिज्ञानादेवावगते लौकिकप्रये गेषु पाठस्याविवेकाच्चोपेक्षिताः वर्गः पंचवर्णात्मको लोकप्रसिद्धः सम इति एक इत्य
र्थः कृत्वर्णमिधः सवर्ण इत्यर्थः सवर्णमिति उक्तं यो धोषेन हा जणरूपवाद्यप्रयत्नेत्यादिति तावः वर्णोपाय इति अंतस्य समीपमुपांतमुपांतं सवर्ण
यात्यः वर्गस्योपांतो वर्णचतुर्थः इत्यर्थः दृष्टान्त इत्युच्यते आचक्षुराः तेषाम् इत्युक्तं एवमित्यर्थः एवौदार इति क्रमेण महज्जाज्ञेयाः एवमु
त्रेपि उदितोयवलाः इति पदार्थानां लेदेनेव समुच्चयान्नद्वयो तत्कश्च शब्दो नातीवोपयुज्यते इति नक्त इति तावः स्वस्ति

महातीया एते मिधस्तथा उक्तं एतत्समोच्चारण
मोयेन सवर्णं तन्निधोऽस्ते कृत्वर्णमिधस्तथा उक्तं
लाः सवर्णानां सजाः स्वराः सुविधीयमानं परः ॥ कुचुडु

तिउलेदे उद्योत्तुमाह अविधीतः परो येषा मिति तपराः विधा
विधायमानपयुदासात्तवेत्त इत्यत्र विमात्रत्वात्त्वानिस्वामां नरतमेत
त्फत्वेन स्यात् कुचु उक्तं विधायुदित्वेनेत एवोपयुज्यते इति तावः तेन उदित्यादीनां सवर्णं यादकत्वं नमुवेति सुवचना सिकाच सुवना सि
कं पंचश्रुणाणि इत्येनागानामित्येकवक्तावः अत्र उच्चारणकारेण तादृशानां समादारावद्वौ सवर्तीत्यवधेयं अनुनेति इदोते स्यमा
णस्य प्रत्येकं सवर्णं दनुना सिकत्वं ननुना सिकत्वं च तायां यवला विप्रकाराः स्फुरिः त्यर्थः क्रस्वो लक्ष्मि रिति असंयोगादिपर इति उक्तं धर्म
योगादि परे विशेषविहितया गुरुसंज्ञयैव लक्ष्मं ज्ञायावाधत् संयोगे संयोगे परे क्रस्वो गुरुसंज्ञाया च इत्यर्थः दीर्घश्चेति च शब्देन गुरुसंज्ञा नुक्तं

कालः स्वः क्रमात् क्रस्वदीर्घं च तसंज्ञः यस्य वर्गः स
यात्यः शब्दाश्च दृष्टान्तमेवोदारादोदरश्च उदितोयव
पुणेत उदितः सुवना सिकेनोच्चारणानुना सिक

अनुनासिकाननुनासिकत्वात्तायवला धिमा सजा
यमानाश्च तपराश्च तनवति येते स्वराः सवर्णानां सजा इत्यर्थः
नुतो न सवर्णं निनपरपयुदासादेवा अत्र अत्रागते तत्र अतो न्मु रि
सुवना सिकेनोच्चारणानुना सिकत्वं च तायां यवला विप्रकाराः स्फुरिः त्यर्थः क्रस्वो लक्ष्मि रिति असंयोगादिपर इति उक्तं धर्म
योगादि परे विशेषविहितया गुरुसंज्ञयैव लक्ष्मं ज्ञायावाधत् संयोगे संयोगे परे क्रस्वो गुरुसंज्ञाया च इत्यर्थः दीर्घश्चेति च शब्देन गुरुसंज्ञा नुक्तं

ते ननु संयोगश्च वाच्यं किमिति पेक्षया माह स्वराद्येति तेषां मध्ये स्वरेः सदयवधानं न तेह साः संयोगसंज्ञायाः इत्यर्थः तज्जत्वमविव
हितं ते तद्वयोरपि स्यात् एकस्य च नः अयदिता इति पयुदासे नवा दित शब्दास्य विधीनात् तदुक्तं महाप्रतिषेधो क्रियया सदयवत्तत्र पयु
दासः सदृशा दी यत्रोत्तरपदेन न त्रितिनिराक स्यवदित त्वं स न वति वाधत्स्य वितीयापेक्षया अथवा समं गयो वर्यो व तांता वाय स्मिन्
समुदाये संयोगसंज्ञा इत्युक्तं सजा अयणा त्रेकस्य संयोगसंज्ञा समं गयो गश्च विजा तीयव्यवधानात्वावेन मिधो मिलने दसा पेक्षया स्वराणां
विजातीयत्वात् न च वाच्यं दसा व्यवधानेन मिलितया स्तित उस्मि
षावावा अतएव महासंज्ञा करणस्य नवैयर्थमित्यवधेयम् अ

तीया च नुना सिकाननुनासिको मिधः सवर्णो
संयोगः अरदोनामिनो गुणः नामिन इति स्यष्टा
॥ अत्य ॥

क्रस्वो लक्ष्म संयोगे गुरुः दीर्घश्च स्वरव्यवदिता दसा
वी आरजवेदिः आ आर ए अ च द्दिसंज्ञाः
स्वरादिदिः ॥

तिस्यैव मिति न च वाच्यं ति उच्यते इत्यादौ अवर्णदसनिव
यो रवर्णदसयोः प्रत्येकानां तावात् अतएव पाणिनीये च उच्यते इत्युक्तं
त्यसिपेयगुण इत्युक्तं नामिन इति वक्ष्यमाणं सिद्धार्थकचनमात्रपरमित्युक्तं संधेयं एवं च त्रयत इत्यत्र गुणेन सवर्तीत्यपरमनुक्तं अथ वा अ
नस्यैव चर्षपयुदासे नवा वर्यदिस्यो निवृत्तौ ऐकारोपदेशादपि नामिधं स्याधिक सामर्थ्यादुक्तं स्यात् विशेषमुक्तं उक्तं इति स
वेत्तद्वक्तो सुतादवधेयो विस्तरस्योदिरस्यते यच्च नामिनः स्वानका इति श्रुतं तद्वारयानं चनामिनः स्वानकं येषा मिति तत्र विलक्षणे लु
केनेति तत्तद्वपातिनिःस्तावेव दृष्टव्यो यस्य स इति समुदाय इत्यर्थः लंबकपवत्र गुणं संविज्ञानो व इत्यादिः तस्मान्न पदार्थस्य गुणानां वतिपद

गो ३

यस्मात्तानां विशेषणानां कार्याचयितया संविज्ञानं यत्र सततं सततं संविज्ञानं नो न मनस्य इत्यत्रा कारसकारयोः संज्ञाननुवाकं अंधुरित्यत्रा
कारमात्रस्यापि विमंज्ञा केनेति चेत् एतदप्यपदे शिवदे कस्मिन् न वति विज्ञाते मुखोपदे शो बावहारः सोऽस्यास्तीति बापदे शी स मुदायः मन
स इत्यत्र अस्मत्पुस्तस्मिन्निवाकारमात्रे पितिसंज्ञाकार्येन वतियदालोके यमेव मे ज्येष्ठोऽयमेव मे मध्यमोऽयमेव मे कनिष्ठ इत्येकस्मिन्
पिपुत्रय स मुदाय इव ज्येष्ठत्वमध्यमत्वकनिष्ठत्वरूपो बावहारः सद्यदि हापीत्यवधेयं अत्यादिति अत्याधर्मात्पूर्वो वर्ण उपधा संज्ञ इत्यर्थः
इति संज्ञा प्रक्रिया ॥ ५५ ॥ अतः स्वरः अनुकायानुकरणयो रनेद विवक्षयाऽर्धवित्यासावेन विसक्तुत्यनेन वातसत्रे इत्यवित्ति
कोतिर्देशः यमिति नावप्रक्षनतिर्देश इति मत्वा चष्टेयत्वमिति अ त एव सुधय इत्यत्र संयोगात्तस्य लोको नयः इत्येव सिद्धयमिति उक्त्वा
अतः स्वरः आदिर्यस्य सटिसंज्ञः ॥ अतः स्वरवर्धनध्या ॥ अतः स्वरगत्यावतुस्वरविसर्गो विसर्गात्तपदं ॥ ५
तिसंज्ञा प्रक्रिया ॥ श्री ॥ ५६ ॥ अतः स्वरः इत्यन्तेति स्वरः सु धी अर्था इति स्थिते सप्तमीदेशेन क्रियमाणं कार्यं
वर्णनं गद्यवदितस्य पूर्वस्या बोधा पंचमी निर्देशेन परस्य सुधया अर्था इति ज्ञाते दमे हं सः स्वरात्यरो
रोच्चारणेन वाप्यर्थतः धवतवेयर्था पातात यदा उ अ सिद्धं बहिरंगं तत्रा इत्यनेन गकारस्य पदद्वयाश्रितत्वेन बहिरंगतया प्रसिद्धे संयोगा
तलोपा नावः तदो नयत्रा पिकीवत पमव मेय एव च विसक्तु नावोपनका चिदनुप पत्रिः अत एवोत्र स स्वरत्रौ वत्वमिवाद्यनुषा
त्रेन च षष्ठान्तमेव स्तानीति डरा गद्योक्तः ऊपा जवाः इत्यादौ प्रथमा तस्य स्यापि स्या नित्यात् संज्ञा सत्रे वा देशान्त्रम स्तुन स विष्णुति व्याख्यानात्
तवाच परिपलापाया स्वानतो विशेष प्रतिपत्तिर्न हि संदेहा दलक्षणं पंच पंचमी निर्देशेन क्रिय गद्यस्य सर्वोपधिव्यतिचारा र्धत्वा इत्यस्मात्
पंचम्या लुक् अत्र स्त्री इत्यादिः स्वर इत्यतो हिः स्वर इति पदद्वयमनुवर्तते तत्र अवधेयादित्ति विपरिणाम इत्यतः स्वर इति पंचम्येते विप
रिणामत्वा वर्तते च तत्रैकं दमे परे दस्यदित्वे निमित्ते अपरे दित्वे निमित्ते न ई इत्यनेन सदसंबध्यते इत्यभिप्रेत्य व्या चष्टे स्वर इति स्वरस्य

नि २

४

रास्यो मिति च स्वरफ हकारयोर्दित्वं शक्यं अतानुमितयोर्मध्ये अनेकार्यसंप्रत्यय इति न्यायात्रयोर्दसांतः पातित्वेनानुमितं दित्वं द्वा स्तण्णोऽंतां
मातरकोऽप्योपरिवेष्टामित्यत्र अ तया परिचेषणं क्रिययाऽनुमितनुजिक्रियावत्काकात् अनेन मि मि नत्वेन बाधते अत एव अ ई इति वि
शेषणा चरे फ स्य दित्वमिति प्रसु कं । अतः न्यायेनैव दित्वनिषेधे मिहरेफपयुदासस्य वेयर्थात् न द्वे व शुवमित्यत्र अनेनोकारस्य का
यित्वेनानुमितस्य निमित्तत्वं स्या वा । अतः सुधया स्य इत्युदाहरणे यकारोऽलं न इति चेन्न स्वर य द एता मध्यमोऽन्यायस्य
तत्र बाधत अन्यथा इत्यमिता । दि तत्र तत्र स्वर अनेन कारादीनां कार्यत्वेन निमित्तत्व बाधे परित्रो पा दकार एव निमित्तत्व प्रसक्तं
मेव निर्दिशेत् यच्चाराद्यो हि रि तिवात्रिकं तत्र मानसं लङ्क सक्तं चेद्भूतं किमिति न्यायेन गह्य स्तीत्यादि सिद्धये दकार इत्येते
को चोनुचितः वस्तुतस्तु निषेधकयात्रिकं कल्पयित्वा सत्र प्रवर्तिनोऽत्रिकं ल्ययना किमुचितमाचरितमिति विचारणायै स्तत्रावपुस्त
दमपरः स्वरात्यरात्यो रत्या परादसो हिः स्यात् ५ तिप्रस्यदित्वं कवे जवाः । ऊसानां प्रासावा देशः सव
स्यः सदगवा इति पूर्वधस्य दः सुधार्थः । गोर्था दीः । अर्थादिः । नवं स्वरं विधानः । स्वरः स्वरः धात्री
राः लृत् स्वर इति ए अयं स्वरः द्यो लोपत्रा पद्यते ॥ अयायवा वा उम इह उमयिह उ अ नू स्वरः ॥

एकत्र सत्त्वत्
एव इति ॥

॥ ५६ ॥ परासंयोऽयं ॥

कालोचनपरैः माधवोप्याद वात्रिकमेतदिति अलंबज्ज्ञा प्रकृतमनुसाराः यकचउर्ध्वेति निर्देशात्तस्य न दित्वं दित्वं चैतद्विकल्पिकं न मे
त्रमाचेत्यतो म ई कलुत्वावेत्तस्यानुा दृत्रेः अत एव निषात्ता मनेकार्थत्वा दवसानेपि स्यात् वाक् वा क सद्येति मवर्णानावे सहक स्यादि
तार्थः सुधार्थ इति एतत्तं धस्यदि त्वे श्वधस्यदत्वेऽपि हावरावेव स्यादिति नावः लृत्त्वस्य स ति त ए अयादि सत्र उ उ एतेन विदिता
नामेव स्यात्तेषामेवानुदृत्रे रि त्या श्र येनाह अयाय पदांते स्मिन्नानामयायवा वां द्यो लो प त्रै त्वचयः उम इह अत्राथियकार
स्यलोपशिलोपशोऽसिद्धत्वादेवेन ग कतिरितिकचिदोपीत्यनेनात्र यस्य स्वर संज्ञाया मोरविवक्षा हि त्वेऽपि हावरावेव स्यादिति नावः
वस्यलोपस्य उ न स्यात्कथमिति चेत् । एतलोपश्चैव यत्रादयेव प्रक्षेप एव स्यानेनो विधायते न यस्य स वर्णतयैकत्र प्रक्षेपा चरितार्थत्वा दसव
एतयाऽन्यत्र प्रहृतेऽनुक्तात् अयंच विधिलोपवा सादा र्धस्य वधेयं ननु सत्रेव लोपः केनेति चेत् लोकाद्ये पस्य सिद्धिरित्यस्य वक्ष्यमाणं तया दसाद

[illegible]

प्रत्येकवर्षि तस्य
स्य सप्तमः ॥२॥

॥ व्यसदेवावदेकस्मि
ब्रह्मवतीतिवक्तव्यः
॥६॥

रेकस्तिगवाक्कः गवेंद्रः प्रोठा द मध्येणवाप्रितमेवोत्तयत्राक् अदौदिणी प्रौढिः स्त्रैरिणी कृण सा पनयनाययदन्यदणं कि
यते तदणं दशणदिशः नदी च दशणा कृण शरीदुर्ग लूमो जलेच अतउपमयस्य कतिधतौ प्रा ॥ इति उपा इति नामधत्तौ वा प्रा
धनीयति प्रध-सधे ति आइलूवणे अलेकादेशः टेः परं एकादेशो वा व्यस्यधः आकृतिगणो यमिति कर्कशुः कुलदामार्त इलो वा लं
गली वा पतञ्जलिः सीमंतः केशवे शो सारंगः पञ्चपक्षिणोः आदो मात्रोः परमेकादेशः इदं वक्ष्यमाणं च गणस्यैव प्रपंचः शिवे होति शिव
आइइति स्थिते अंतरंगत्वाद् एष्ट्यनेन एकारे स्त्वा निवदादेश इत्यनेन एकारस्य उत्तयवज्ञा वेनाज्ञा देकादेशो च सत्येवं स्यादित्यर्थः उधो

21

त्वाः आत्परमेकादेशः एवेन व धारण अद्यो व अवधीरणे उ शिव सौ व सर्वम् उप समाधितोरे दोतोः प्रकृत उपोषते इत्येव त्वान्न उपेति उपैधते प्रादे
 षेष्पयोः प्रोषः प्रेषः नामी अवधौ नैरिवापदाते इत्यतो मंडक कुत्ता वा यदणानुवृत्ते येरिवा नादा अदम एवरूपे इत्यत ऋणा शयेनाह अरस इ
 तितेन अमो गोगोष्पा स्तीति अमी अम्यव इत्यत्वं इत्येवैरे इत्यादिनिःस्वरेः स्वरपरत्वेन विहितस्य यादिविधिरूपस्य प्रकृतत्वात् सैवैषेध
 इत्यनिषेधाह संधिनैति स्वरे इति अता एव सूत्रे दीर्घ उपपद्यते स च स्वरपरत्वेन नेत्यस्य विधीयते न उ अमी इत्यस्य अतो लवति द्वित्वे निपन्नमिति वि
 त्वप्रयुक्तप्रत्यययोगे तेह श जातः मयर्धः अत एव ऊ मायैरिगार ऊ मायैरिगारमित्यत्र इदं स्पष्टित्वे निपन्न त्वासावात्संधिः एतेन द्वित्वे व र्जमान
 मिति विना सित्यस्य मिति ज्ञेयं प्रा ग्वदिति संधि नैति स्वरे इत्यर्धः क्रमेण दादरणा निप्रदर्शयति त अवी अम्र उमे अत्र निवर्तते इ
 ति शेषः अतिपातः उअम्र इ तो त्वेन आस्मर उकारश्च निर्दिश्यते न उ अकारः अ इ ए इत्यदि नृत्तपकात्
 बिंबोष्ठः बिंबोष्ठः इति स्वरसंधिः इः इना मी अदसो अमी संधिनै स्वर अमी इजाः द्वे द्वि
 त्वे द्वित्वे निपन्न मी इह देदत प्राग्वा ता अ वी अम्र उमे अत्र अनिपातः अडि दानं
 देत एकस्वरश्च निपातस्तथा वा क्स्मरण्य रर डित आ एवेम न्य मे आ एव किल तत् अदो इजाः इ
 इजाः ॥

५. त्रि५

३३५

३३५

व स्रगणामनुष्ठाने जौका र्गने हे उभयवैयर्थ्यात् न च नत्रा पितृव्यतायां क्वा त्त्वोर्वि श्रो ष परत्वादिति धनयन्नाद अडि
 दानुदंत इति च तदेव मोकारोच्च २२ ए स्याति व्यास्य वा मिनिवारणं फलमिति नावः शूलत्वे तादृश वा रव्यान्स्पजकारोच्चारणस्य साम
 र्थ्यं न मेज्जमावेत्यसौ वेत्यस्यानुकुर्य एवेत्यवधेयं स्वराणामनुष्ठाने फलमाह एकस्वर इति एकोऽसरायस्व र एकस्वरः तादृशानामेवानुष्ठानेति
 ति नावः निपात इति प्रत्येकं संबध्यते तद्येति संक्षेपेनैति स्वर इत्यर्थः वाक्येति पांशुपाद न्यत्र दिदिमर्थः आणवमिति पूर्व प्रकृतवाक्यार्थस्यान्यथात्वद्यो
 तकोयमाकारः पूर्वमिद्वेतायं स्याः इदानीं त्वमेव मन्यसे इत्यर्थः आणवमिति तस्मिन् एद्योतकोयमाकारः इद्विस्मय उदंतोक्षयेतौ शोभो इति शान
 दिति ह्यणममवर्णस्वरः समामेवाक्रुस्वः शूलिश्च त्र शूल्यत्रुस्वविधिसामर्थ्यान्निमिधः समामेव इत्यर्थः समानानां मृदुल्युताः समामेपि उ
 स्माक्रुषिः उद्वर्षिः अमा उजोवेष्वाकिं बुक्तं वाक्यमर्थः फतोदति इदचपौनः पुन्येण संपदं हि क्षेत्यतश्चेत्यस्यानुष्ठाने तल्लक्ष्यते वाक्यस्य किमहाताते

इति॥

5

× ५८ × ५८

सन्मार्गः स्वराद्विभूतिः

धनसत्तयेनपाणिनीयमूलकलेनतादृशस्वनेन कृतं विप्रतिपादकं वात्रिकं कृत्स्नीये तेनवहित्व निमित्तके संयोगेनेति कृतनिषेधप्रतिपादकम्
 विकल्पनीयमित्येवञ्जना मोनुस्वारः समानकृतिपिउतसमाद परसवर्ण इति वाग्व्यानेपासु वापदातस्य इहोरेत्यादिप्यतोमेककृत्याऽत्र
 सादिसुवर्ण ऊघोः कः पौवेयतो वा इदं मनुजो वा कुरो देन म्या खोवे तेनेदं नस्यते पदोतस्य उवेस्वरस्यपपरमवर्णोवेत्यर्थः ॥ इतिदसमभिः
 ॥ विमर्जनीयस्य सः अत्रसेहं सत्यतो वसे इत्यनुवर्तते तत्रहमेपरे दयेइत्यादिनास्वचचुष्टयेनापोद्यमानवाते रसेवचनविषयीत्याशयेना
 रवमेति नऊघोरिति इदेउऊघोः एक पौवेयत्रऊघोरित्योगविद्या गाव नपीत्यलोमंडककृत्यानेतसासुतेअ लुसेतेनउं सपरख
 सकः त्यक्तः खसपरेत्रासे विसर्गलोपोवा शिवस्फुरति शिवस्फु र ति स्त्रपावेविसर्जनीयसप्रत्यतोये ऊघोः कः पौवतिस्त्र
 मस्ति तल्लोकेऽकधयोः प्रयोगाचुयीसावाभ्युत्पन्नं प्रस गा द्या रवोयते विसर्जनीयस्यकवर्गपवर्गकमातः कः पौवासाः

मोनुस्वारः पदांतस्य दस शिवेवंदे यमायपेस्य अत्र स्वारस्यपेये परसवर्णः पदांतस्य उवा अवमड ऊरु
 रा ऊरु संयता संयता इतिदसमभिः विसर्जनीय स्य सः खमे नऊघोः ईशस्वाता रामेवा शिवस्वाता शि
 वः शरा कस्मादिर्निपायते कस्कः उऊते तस्करः रा रा वि पुपंते क्लेशात्रिरुपरधंतरवर्जितेपेपटीनिर्दि
 टोयसादेरा अदरदः अदरादेः पत्यादौवारः अदर्यति अ दयतिः पीर्यतिः धर्यतिः अतोक्तः अतः परस्य विसर्गस्य
 अति शिवोः चः दवे तथा शिवो वंद्यः आदवे लोपरा वि र्गस्य ईश ईशः लोमः लोमगो अघोमा विसर्गस्य लोपरा

कपावुच्चारणाघौ अर्धविसर्गसदृशावादेशौ शिवः कर्त्ता शिवः तिः प होनऊघोरितिसस्य निषेधविसर्गएव निपायतइति अनेचगणो
 यशकएवसाभवीधइत्यर्थः कस्कः वाचस्पतिः कौतस्तुतः कः स्काव सा स्करः पयस्याद्येयत्रस्तत्प यत्रास्त यत्रास्तम्पति नमस्कं शेति पु
 स्सुनोति तिरस्कोति उऊते आविष्टते निष्पत्यदं चउकपालाः दिक्ता रति एवंविः चउधनुः सर्पितस्करः दहस्पतिः वसयत्रतस्य सः कस्को
 दिगप्रतिगणः अराविष्टितिपयुदास इतिमत्वावाचशेराविरुपरधंतरवर्जितेपरे इतितेनावसाने स्यामादौच अकृतस्य विषयाः इतितावः वऊचच
 नेनरूपपरधंतरयोलाभिः अराविष्टिति कि एकदेवा विष्टोतस्यानन्यत्वादहोरात्रः अत्रवाधिकाराया शक्रादौतौइहः तयुरुधोशायः पुस्यवतधाच
 पाणिनीयरात्राक्रादाः पुमीतिषष्टीतिस्त्वानिलेनयत्पट्टीनिर्दिष्टं तदेयस्यादेशः इत्यर्थः पदेविसर्गः अदः पतिः पदोपोपिः अदः पतिः तवेति अतः
 परस्य विसर्गस्यवित्यर्थः लोमः लोमगोमअघोम इतिकारकप्रकरणसुचेष्वे तेनस्यचायमर्थः नवरु नवरुवधुशभवेवेनिपायते इति तत्रमुक्तप्रकी

र प्रथमनिपातमादायद्वितीयनिपातोत्पेतसदप्रत्यादाराश्रीयते इत्यभिप्रेत्याह लोमसगोमअघोमाभितिसरेवायः ईशयीदाः लोयुगरः इयंसं
 बंधश्चात्रस्वान्वादेशप्रयुक्तएवघटत इत्याशयेनाह स्वानिन इतिर स्वा नियस्य तस्य सेषादिति तत्रहस्येतत्रा इत्यचत्यक्त विसर्गस्यानुकरणे
 समाहारद्वयोमितिमत्राहसादेशेति इति विसर्गसिद्धिः ॥

अबोलोउग्र नगोतमस्ते अघोयादिराः रस्त्वानितो विसर्गस्यरोऽवे प्रातरत्र तामितोरः नामिनः परस्य विसर्गस्यरो
 ऽवे विलोपोदीर्घश्च रस्यरोलोपः धर्वस्यचवीर्घः रांरु म्याः सैषादमे सादेवा अ विसर्गस्यलोपरादमे सशिवः
 णधनुः इति विसर्गसिद्धिः ॥ ॥ सादित्यादीविना कः अविनक्तिनाम विनक्तिविनक्तोतं भाउचदिताध्व
 त्वेदरूपतामाकृतदितसमासाश्च तस्मात्तसि अ ज स अम अम अम दात्यानिस डेन्त्यान्स डसिन्त्या
 न्यस डसुतस अम डिउम सु नाम्नः परेस्याद यः प्रत्ययाः सिडस्योर्दिजडा डणश्चतसिपः सभा
 रिकाः क्रमेण प्रथमाद्वितीया तृतीया चउधी पंचमीषा हसधमीसेकाः सिपत्यादौस्त्रीणि त्रिणकत्रा एकवचन
 ऊवचनानि तानिचैकवचित्ववऊतेषु सोर्विसर्गः पदांते शिवः शिवो शिवाः अमरासारस्य समानोलोपः शि
 वं सोनः पुंसः पुल्लिङ्गात्समात्तरस्य रासः सोनः नवाश्रुशसीत्यात्वेरासिदीर्घः स्वानिवदोदेशः स्वानोकासा श्रितेक

५

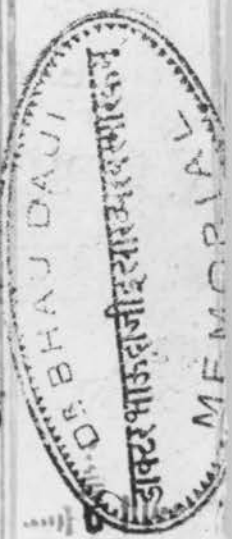
१२

द्विवचनः

१ ना

५ दत्तस्य

यै शिवान् देव अतः शिवेन अस्मिन् शिवान्नाञ्च अतः परस्मान्निसो नस्यः शिवैः डेरक अतः शिवाय एस्मिन्
 कृत्ये अतः पलादो वक्रवचने शिवेनः डस्मिन् अतः वावमाने कसाना चणः शिवात् शिवाद् डस्मिन् अतः शिवस्य
 उस्मिन् अतः शिवयोः बुजामः समानात्परस्य नामिदीर्घः। बुवातिस्वचतस्ती शिवानाञ्च शिवे किलात्समः कृतस्य
 कवर्गादिनाच्चापदात्स्यस्यः शुभविमर्गः प्रत्ये के वावधनेपि शिवेषु सिद्धिः संबोधने उच्यते समानादे
 लोपोधतोः कृत्वा देव्यां च धर्लोपः देशिवा एव स वा दयोऽदताः सर्वविश्ववरा वराय अन्ता अन्तर
 इतर इतर इतम वत व सवत नेम समोऽवत्ये सिम ए क पूर्वपरावरदं किंलोत्रगपराधराणि व्यवस्थायास्व
 मज्ञातिधनभवाया अतः वदियोगोपसमानयोः लट् लृट् इत्येतादृशदस्य अदस्य किं किम् सुभरा अस्मद् एते वि
 लिङ्गाः संज्ञायां सर्वादि त्वनेपाञ्च हं देव डस्मिन् डस्मी अदतात्सर्वदिः सर्वे शुनी लो नते। अत्रकृत्योपदात्स्यनस्य
 एकपदे अवक्रधंतरपि सर्वेण सर्वादेः स्मद् अदतात्सर्वदेऽस्मद् सर्वस्मै अतः सर्वादेरदतादतः स्मद् सर्वस्मात्
 सुभामः आतात्सर्वदिः सर्वेषां डिस्मिन् अदतात्सर्वदिः सर्वस्मिन् ओष शिववत एव विश्वादेयः। अतः शब्दो विवचनांतः।

उतर इतमो प्रत्ययो प्रत्ययशब्देन तदस्य प्रदणमिति तदंतायाः। पूर्वोदीनां नवानां डस् डस्मि डीनामीस्मात्
 स्मितावा पूर्वैः पूर्वैः पूर्वस्मात् पूर्वोत् पूर्वस्मिन् पूर्वस्वानिधेयापेक्षोऽवधिनियमो व्यवस्था प्राप्तविकल्पावात्रे
 ददक्षिणाणां चका कृशला इत्यर्थः। प्रथमकर्मतया च डल्पा र्क कतिपयनेमानां डस्मीवा प्रथमे प्रथमाः तया च
 दो प्रत्ययो तीत्योऽडि लुसर्वादिर्वा द्वितीया स्मै द्वितीया येत्यादि डस् डस्मि स्वर एकदेशविकृतमनन्यवत्
 तिङ्गस्यै निङ्गस्यैत्यादि पक्षे दसे च शिववत आ तौ धतो लोपः शसादोस्वरैः विधेयः विश्वपेयादि
 धतोः किं दान आगमजमनितो दादाञ्च अद्या। ५ ६ आदरी एड् डस्मी इडुतोः दरयः धोडिति तया
 देदरातास्त्रियाञ्च इडुत्वा म् दरिणा दरयो डा स एदोऽलोपश्च दरः २ डेरौ डित इडुत्वा डिति देः
 लोपः दरो मेडाधेः सख्यः सखा ए सख्युः पंचस्तुधि। प्रसखाद्यौ प्रसखायः सखायं सखिपत्न्यौरी क दा
 ड्योडयिच सख्या सख्ये कृद् सखिपत्योः कृतोड कः डित सख्यः २ ईकोडिरो सख्यौ पत्या पत्यो पत्न्यः २
 पत्या डे इडुको सखिपत्योरवनतदंतयोस्त्रिधः सुसखिना श्रीपतिना कतिवक्रवचनांतः इतेश्च डस्मिन्
 सोलुक् प्रत्ययलोपेन दाश्रितकार्यलुकिन कति २ समरुपाडितिलांत संख्याद्युस्मदस्त्रिषु त्रयः त्रयश्च आमि

अथैव इह गानानर्ध
 कस्याः

= हा।

शदशोला
ए

शितनेकोसो सर्वस्य डिदंतस्य इत्याणं तदादेष्टः सगदौ हौ १ पणं पणो १ पणं द्योभितोरिबुवोस्वरे प्रत्यये
स्वारव्योर्वमि सुप्रियो द्योभ भववयवसंयोगावर्तौ नद्योद्यंतदंतोद्योभउस्वदंतमानेकस्वरस्य द्योभः स्वर
ननुमुप्रियः प्रादिकारकेतरपूर्वस्याहत् कस्वतर्षोर्षवस्या सुवोमिणोवसंतिस्यच प्रधो १ प्रधाः ४ प्रधाः एवं
गामणीः आसुदित्यश्चादाजीष्वा गामण्यांनुर्द रिवत् कोष्टो सुसुपुसि पंचस्वभिषुस्त्रियाचरादौ
स्वरेता मेरा कृतः डित कोष्ठा सुगार सात्परसुप्रत द् १ वयवश्चक्रदारपंचसु कोष्ठागे कोष्ठागे कोष्ठागम्
कोष्ठा कोष्ठ कोष्ठः कोष्ठाः २ नित्यवाचुदपरनि त्यां त रंगोपादाजाभुतरमुतरं वलीयः कोष्ठो कोष्ठो
कोष्ठरि पक्षेपंचांनुवत द्दः पणिवत स्वलक्षः ३ धीवत स्वत् सुशीवत धाता धातारो धेरः कृतः डित
देक्षता एवंन प्रादयः पंचसु कृतोऽर पितरो पितरः पितरं एवंन प्रादयः नृणां नृणां रैस्त्रि रायश्चास्त्रादौ सिपिराः
रायो रान्यां उगो पंचसु गौः गावोऽगावः आश्वसि उरा अमिशसि च गौः गाः गोऽगौ स्यावो इतिस्वरातापुलिगाः
आपः सेलोपः उमा अ आपः उमेऽ उमाः धिरिः आपः देवमेऽ लोमोऽर आपः उमया डितायद आपः उमाये उमाय
२ उमयोऽ उमायो दिस्त्राणां नवाधनां धोक्रस्वः देअं व ऊरा ऊरसो ऊरे यदोच आबंतात्मवादेयद सुडा पश्चा

इहपेदे वदिरंगा
त्यापेदेः अतर्गो ६५
येनना ज तोयो वि धिर
रन्म नो ते सत स्यापवादः
३६॥

ए

वेननावधनंतेनवावहितेपिस्वनिचचनप्राप्ताप्यतः॥

त सर्वस्य सर्वस्याः २ सर्वासां सर्वस्यां मतीः मत्या इडजां नित्यस्त्रिलिगाण्यां डितावाट मतो मतये मत्याः २ मतेः
२ स्त्रियायोः नित्यस्त्रिलिगाण्यां डु स्याडेगम् मत्यांश्च इडजावपरत्वादा मंवाधिवाडेगंमतौ त्रिचतुराः स्त्रियाम्
तिष्ठचतस्रवत् स्त्रिलिगयोरेवयोस्तिष्ठचतस्रस्यादौ तौचक्रवत् तेन आरगवुश्चन तिस्रं त्रिस्त्रां दसेपः स
लोपः गौरी धोक्रस्वः नित्यस्त्रिलिगयोरेधातोद्योः दिगो वि डितामट् नित्यास्त्रिलिगाण्यां युत्वा गोर्व गोर्वाः गो
यां एवंलक्ष्मीः स्त्रीस्त्रीचुवोः द्योस्त्रिवोस्वरे चुवो वा मिस्त्रियोऽयतिद्यत् स्त्रियावेयमुद्रासोक्रस्वान
धोचुवः स्त्रियं स्त्री स्त्रियाः स्त्रीः स्त्रिया स्त्रि द्ये स्त्रि याः २ अतरेगवाचुद स्त्रीणाम् स्त्रिया श्रीः वेयु
वा नित्य स्त्रीलिगाण्यामियुवत्वाडितामडा श्रियोः श्रि यो श्रियाः २ श्रियाः २ श्रियाः २ श्रीणां श्रियि धेनुर्मति
वत् वधगौरीवत् सुशीवत् स्वत् पुवत् स्वसाधवत् त मातापितृवत् द्योगेवित राः पुवत् नोद्योवित इतिस्वरां
तास्त्रिलिगाः अतोम् अदंताकिवात्मामोमीज्ञानं ईअकिवातज्ञाने ऊस्त्रासोधिः क्रीवात चुमयम् क्रीवस्य
नुमजोननुममांतस्य मिदंतात्वरत्तरः नापधयाः नांतस्यापधयादीर्घा औपचस्वधिषुनामिच ज्ञाना
तिशदेज्ञान जोषाविवत स्व न्यादेः पंचकाकीवेस्यभाः अन्यत देअन्यतरादोसर्ववत् एकतराच एकतरं नपुंस

इयतेचनीजनीपरे
मानवी ५१

अन्तापदे अतरे
जे ५६॥

कस्यङ्गस्वः श्रीपद्मानवत ननुसकात्ममोर्नुकवारिनामिनः स्वरे नामतस्यजीवस्यचुमसिपिस्वरे वारि
 ली वारिणी जीव वृणोयुणोवाधौ देवारे देवारि वारिणो वारिणाः वारिणोऽवारिणाः अच्चास्त्रांशमादौ अ
 स्त्रिदधिसक्तात्तुमितोचरादादौ स्वरे अलोपः स्वरे अच्चास्त्रावसादौ नान्तस्योपक्षयात्तोलोपः शमादौ स्वरे
 अपिचननुवमोतसंयोगात्वेद्योः दध्नादध्नि दधनिष्ठं वक्षार्धनोक्तपुंस्कनाम्येते जीवतादौ स्वरे प्रधा प्रधि
 नापीनुवा पर्वधभात्राधातुणा इतिस्वगताजीव लि गाः ॥ दोहः कसेदपदातेच लिट् लिटौ लिङ्गा
 रादौरमेपदपूर्वलिङ्ग दादेर्धा उपदेशादे धी तो दस्यघोऽनसेदपदाते च डुदादेर्की उपदेशाद्वा
 चारण आदिङ्गबानांस्तस्यक्तसास्त्रौः धाव व यवस्यैकस्वरस्यक्ततां तस्यजवानां फलो सेधे
 पदातेच क क ग धुङ्गा क्रि क ग ध्रद्वं गवमुहसि दूस्त्रिदः चतुरमुत्रोच अनडुदश्च चतुर तुहुदोम
 मपंचसुत्रोचचादनुमुदः सोनुमपि सेयो मां तस्यलोपः पदाते रात्सस्यैव अनघान् धवम चतुरनुमु
 दोः द्वेअनमू न वसांरसावसु संसुधंस्वनमुदादः पदाते अनमुद्रा दिवमसौ स्वद्योः उमसेदिवः सु
 धस्या चत्वारः संख्यायाः आमोनुद चतुर्णां चतुर्षु नाम्नो नोलोपशधौ पदातेन वागमजस्य राजा देश

॥ आदेशेति निर्देशान्नकारलोपश्चकविलासिधः ॥

वा

ऊनराज्ञः राज्ञ्यां राज्ञि राज्ञि यऊनः वृक्षणा आदेः वजः शमादौस्वर इणोश्च अनः अनः म
 घानः इतांशौसो इन्द्रवपुषायमणशिस्योरेवोपक्षवीर्धः श्लीदेशलित शलिष्ठ ह्रस्वा ह्रस्वहो
 नैदोदस्यघोनेति च नश्चात्तादेशः ह्रस्वाः आसौ पविष्टुक्तान् घोनुद पश्चादेः पञ्चसुत्रोच इ
 तोऽवपंचसु त्रौचपश्चादेः पश्चा पश्चानौ पश्चाते ॥ लोपः शमादौस्वर इणोश्च पश्चः ऊनसोचुक
 संख्यायाः सः पश्चा २ सः संख्याया आमोनुद ० ज्ञानाश्च असनोडो ऊनसोवी अष्टौ २ अष्ट
 वासु अष्टनश्चास्त्रादौसिपि अष्टलिः अ ष नि ॥ तदादेः कः सर्ववत इदमोयं पुंसि सौ अ
 यमदस्यमः तदादेः स्यादो इमो अनदोसो ॥ इ दमः अनेन स्त्रीः कत्स्नस्येदमोत्सेतेच आत्मा
 म लिसलिस इदमदसोः ॥ लिः अस्मै इदमेतद ऐरवादेशे द्वितीयादौस्तेनतु किंचित विधातु
 ध्रुणतस्य कायन्निरं विधातुध्रुनरुपादानमश्नादेकाः लकोयंते विलोवेन म लुत् २ लुधौ वराप्रगजादेः
 षः वरायो राज्ञाङ्ग परिवाङ्गयजस्वजस्वजस्व वृश्चाचषोऽसे पदातेच राट् ३ सोराद्योश्च संयो
 गः स्यलोपो ङसे पदातेच लृट् सस्यश्रुतेनशस्त्वस्य ऊववेनङ्गः लृङ्गो तः तदादेः सः सौ स्यः स्ये

म १३

कार्य ४

मोमः पदाते २

शशशोला

११

वा
वांनो

त्ये सः तौ यः एषः नमदंसिना युष्मदस्मदोः वशम् युष्मांश्चिद्वचने दयोरुक्तावनयोरेतौ वि
तलौ आमौ युष्मन् आवाग् २ युष्मदं ज्ञमा स्मदं कले आमस्तौ अनयोरामिसेलिसिच
वाम् माम् शमोनः युष्मान् अस्मान् एतादौः द्याम् द्याम् युवात्मा आवात्मा ३ युष्मानिः अस्मानिः
॥ उभयमदंड्याः न्यसत्रत्वा शोलादित्यनित्यार्थः ॥ युष्मन् अस्मन् इमित्यसौ वतम् अस्म
न अस्मन् तवममडसा युवयोः २ आवयोः २ सामाकं युष्माकं अस्माकं वयिमयि युष्म
२ अस्माच्च युष्मदस्मदोः एषीचुध्वी धि ती कालिसेमेवोनोवसनसो आसामेकवचना
दियुतयोरतयोरते वामामा याउमांशुर्द त्रा त्रैमेपि शपतिस्तेमे सोप्याद्वोनो ज्ञानेदद्यादोनोपि
यो १ पश्य नोनस्तोपवितरनवनः प्रोस्त्यसौ वो नः नादोपादवाक्योस्त्यादिः नित्यं पायादीशो
युष्मान् मापात्रकामारिः चादिनिश्च पंचलियो गे तवाचादचा दुषज्ञानार्थे क्षत्रलिः परंपरायोगेपि पात्र
त्रांमांचेरोवतित्रोतवसंबाद्यमेषः एकारच्चांतवाक्यंत एकवाक्येन तेनेद नडेग्रं वांमपास्यति अ
वादेनो नित्यमेते सक्तोदे तैवावमा प्रथमा तादास्यादेनो क्रोदे तममापायातमांवा अविद्यमानवत प्रवे
२ त

साम्करणेनानि नः
उदित्यर्थः ॥ ११ ॥

११

बोधनमर्ममवनविशेषा समानाधिकरणे विशेषणे संबोधना शिवसे जमाव अचक्षुः नुमपंचसु दिशोऽङ्गः
पदांते प्रत्यङ् प्रत्यञ्चो अचोदीर्घश्च अतो लोपः ॥ प्रत्यङ् दीर्घः शसादोस्वरङ्गोश्च प्रतीचः प्रत्यङ्ग तिर्थाङ्ग
तिरिश्चादयः निपात्यंते शसादोस्वरङ्गोश्च तिरश्चः उदङ् उदीर्घः चितोचुम् प्रसिपंचसु न्यसमदोधादी
र्घः शोचामामदत्तश्च योनस्तस्यायश्चोपधयादीर्घः ॥ पंचस्वधिषु शोचामदान् देमदन् मदतः अवसे २
सो अत्रंतस्यापधयादीर्घो धञ्जलिना संतस्य चा धौसो लवान् देलवन लवतो पदः क्लः संख्या
याडात्रोणः एणा विहान् विहानो वसोर्व उः ॥ ३ ॥ सादोस्वरङ्गोश्च विडयः विहया प्रसोऽसु
ङ् पंचसु शोचामान् प्रसु वेधाः वेधसो वेधो स्या ॥ उशनसा अस्यापुरुदं शमनेदसोश्चाधेः सेडा
उशनसा अस्याधेडडनो वा देउशन देउशन न देवश नः सौसः अदसोदस्य सेरो आसो माइ अदसोमा
इइतो अम् २ गरीवडवे अमी अमु अमून अमुना अमूत्या अमीलिः अमुप्रै अमीत्याः २ अमुष्मा
त अमुष्य अमुयोः अमीषा अमुष्मिन् अमीषु इतिदसाताः पुलिंगाः ॥ नदोषः ऊसेपदांतेच उपानत
इयंस्त्रिया इदमः सौ इयम् तदादेः आपा इमे अनया अस्मै चोऊः ऊसेपदांतेच वाक् वाचौ अप्रवज

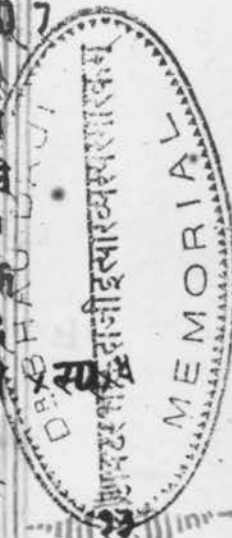
अकृतयुः पालिनीयाः
॥ ११ ॥

श्रीश्रीश्री
१३

* मा *

१३

अथ दविधित्तंतदपदानंतवचमी कागणति संतं प्रेषणी कार्योदेरपि संवंधमात्रविवहयापद्येव हस्यां ७
नेके कर्तृकार्ययोरतां ज्ञानोः कतिः उगतः कर्तृः कर्तृकर्मद्वारा त्रिष्टुकिगया आधरस्त्रिधा अपश्चिको वेध
यिकोः निष्पाकश्चेति यस्य क्रिय या क्रियोत्तरं ल द्यते सत्तावः तयोः सममी कटे आस्ते मोहे इच्छामि स्वात्पापचतिस
वस्मिन्नात्मनि सेवमाने त्रिवेमुक्तः इति कार्त्तव्यः वन स्पष्टं तिके वा अयोक्ते प्रथमा कार्यादौ शिवः सेवते इति वि
नक्तव्यः ॥ अधिस्त्री डिडति स्त्रिते समासप्रत्ययोः क र्त्तृ ययोर्विनक्तैर्लुका समासश्चाच्येनात्मा इदं पदचतुष्ट
यमधिक्रियते दाडका इति यावत् इवैः ययेव्यीन १३ ॥ अथ यश्चोणां नाशान्तिमेषसमर्पे च्ये सनधुस
अविप्रदो नित्यसंशो स्वपदविशदो वा कृतचित्तसमा सा धीवबोधकां वाक्यविशदः अयधीनावात अदंतादि
नक्तैर्लुका अधिस्त्रिभूतोऽमनतः अदंतादस्मात्तं च नीविनाविनक्तैर्य वाताडोः इतीया समसोः त्रिवंममी
एमुपशिवं उपशिवेन अमादौ तत्पुरुषः अमाद्यंतर्हणं नाशमेषसमा सोवाच्ये त्रिवंशितं त्रिवंशितः शंनु
नाशतः शंनुशतः नञि तथा ना नञौ नस्य अः वा समसो अनस्यरे अविघ्नः नविघ्नः अनशः नाशः समादरे अ
तइ शब्दः समादारे स्थितानां नाशो शेषं शब्दः अदंतादिगोरीप सचस्त्री त्रयाणां लोकानां समादरः स्थितो की

* प्रादेर्नाम
अ शर्वणप्रा
दिता समास
॥ १४३५

१४

कर्मधारय सुल्यार्थे शयवत् श्रीमान् श्रीमदीशः चार्धे द्वेः इतरेतरयोगसमादरयोः राडदंतादौ प्रागुपयोगार्थ
परं दंतानां राजारुदन्तः शर्वशयणस्यादिउदंता लखार्चिते द्वेः दमिश्चरश्च हरिदरो हरिहर उरवः एकवेदिशुद्ध
दोकीवो दंतोष्टे बज्रवीहिरमार्धे शयः शर्वे बज्रवीहोसोऽस्य संत विज्ञोषणो अते स्थितस्य स्त्री प्रत्ययान्तस्य ऊस्वो
गौणवे गोः तथा उवका उक्तुं स्का इदंतावो यत्र तथात् तस्य स्त्री उवाचकस्य वरुपं समानाधिकरणेन त्रिप्रिया
दोः श्रिता श्रिवायं श्रित शिवः गोरयुः कृता समास ॥ वादविहितलक्षणः सर्वापि समासो जोदादर्थः रामका
समसांताः नोवा नोतस्य देलोपो येस्वरच रा अ ति कं ताराजानमतिराजी वोक्तेः कचिन्न अलोपः
अक्रोमधं मध्याङ्गः पंचानां गवां समाहारपंचगव अ द्वौ त्रयोवादिशः अदस्यरात्रिच अदोरात्रः बज्रवीहोस
रका सुव्या आदि शर्वस्य पादस्य लोपो दिपातः स्वरेशां दोषादः पददिपदः व्याघ्रस्येव पादावस्य व्याघ्रपात अलुक्
वि विनक्तेः समासप्रत्ययोः कर्त्तव्ययोः कंतेकालः महादेः सादिः उमयासदसोमः तिरोचतितिर्यङ् समंचतिसम्य
इ महासतिसभीरु कोः करादिः कुमितमन्त्रे कदन्ते इपुलं को सं कावा संकापुरुषः ऊपुरुषः महादेवो महा
देवः शाकाः प्रियः पार्थिवः शाकपाथिवः माताचपिताचपितरौ मातापितरौ मातरपितरौ लोवा इ वावादा इ वाव

* अन्तार्ध * २
* वाचकस्य १४

गंनं इति समासप्रकिया अपत्यः एनाम आदिस्वरस्य जिह्विहः स्वरानामादः स्वरस्य ह्रस्विति लिति च
तदिते वाच्यस्वरः प्रोक्तश्चावस्वरयेच उपगोरपत्तु अपगवः यस्य लोपः वासिष्ठः सदादेः द्वैमात्रः अतः अत्र
षः अदंतादृषेनामिदं प्रत्ये दाहिः एषाद्यनलेयलीयागर्गनमाविस्त्रीपिठश्चादेः गर्गादेतमादेर्यादिस्त्रीप
तथातान्यापिठश्चादेष्टेपत्ये गार्गः नामाद्यनः आः त्रयः गार्गेयः पेट्टेयः लुञ्जलेकचित् तदितस्य वंगाः
गर्गाः देवतेदमर्षे अणादिः इन्द्रदेवतायस्येन्द्रं वि व स्यायंशेवः गव्यं लितोवा तदितोर्विकल्पोयंयवस्ति
तः अन्यस्य दमः नदीयं वदीयं कारकाक्रिया यु क्तै ॥ अणादिः केनेयेकाः पूर्वोक्तविषयेन संभिवो
वृद्धिः संभेयवास्यापस्यनदृष्टिः किं ततयो रिक्तौ वा रादेश्वाकारणमधीते वेदवावैयाकरणः कुंसेने
नरक्तं कोचुलं पुष्पेण युक्ता योषीरात्रिः करं वदति क यः धौरयः अमेनवोग्रम्यः पित्रागतं पेट्टकं तवेदंता
वकीने मामकीने यौष्माकीने अस्माकीने अणपि तावकं कवियः अकैर्दिव्यति आहिकः धारनियुक्तोदौ
वारिकः स्वार्थेपि अवेदितसमृद्धविकारनावादिषु चौरावचौरः सैन्यं पुस्तकं अय्यारयातसर्वादितेः प्राकस्या
दकउचकैः आत्मनेदितमात्मनीन राजांसमृद्धो राजकं जनादेस्तः वातंकीवेस्त्रियांतांते जनतादेष्टोविका

४४

१५

यो १

रः देमः प्रकृतिजनबोधे प्रकारोसावः कविहयोः पूर्वोक्तपदयोः रादिस्वरैर्हृदिः सुहृदोनावः सौहार्दं राजो
नावः कर्मवाराजो जायं जायन् सावेतवनणः गोता गोवं पोस्त्रेणोतवोउसर्वेणः राजते त्यादिः पृष्ठादे
हिमन् प्रविमा वतुल्ये हरिवत् अस्मद्वैमन् श्रीरस्यास्मिन् वास्तिश्रीमान् मां तोपधादिविनो मवर्णावर्णांता
नावर्णोपधाचवउरदंतादिन् किंवाव ज्ञानवान् ज्ञानी । ऊणतवीरादिन्या विष्कवान् व्रीही स्वमेधस्माया
हिवा स्वमी अर्श आदरः अर्शसः मयद्वत्तुपे दि वात्मकं शिवमयं तरतमेयस्त्रियाः प्रकर्षप्रत्ता
द्योयुरुयुक्ततरः युक्तमः गरीयान् गरिष्ठः क त्या दिर्तिणत्यते कासंख्यायेषांतेकति हयोः प्र
रणोद्वितीयः अनयोः कतरः शैवः कतमः ऊं स वः कतः चिन्तनः बदोर्त्तवो लुमा यत्यरिमा
णमस्यावान् इषदसमातोदिजोदिजकल्याः लु ऊंसेजाताऽस्यसलज्जितः सुतराणातितरांजाचुद
प्ररुपमात्रं दोप्रकारोयस्य विधा ज्ञातं ज्ञातं ज्ञातः ज्ञातुवः दिः हिः हो अववोयस्यद्वयं दितयं इत्या
दिः इति तद्विधाः ॥ आदिः क्रियावाचिधाउसंज्ञः धातोर्वक्ष्यमाणं प्रत्ययाधतोर्ज्ञेया वर्तमाने ति
प्रतसः अतिमिप प्रस ध मिप्रवस मस ते आते अते सो आ प्र धेणवदे मदे वर्तमान क्रियावृत्तर्धातोस्ति

यस्यसिद्धोदितो
नकव्यो

५३

युवादेरिष्टम
विद्युस्तु गरीदि
धालोपश्च
१३

५३

५३

५३

५३

शिक्षणम्
१५

वाद्यः प्रत्ययाः विधिसंज्ञावनयोः । यति याताम् । द्युस यास यातं यात यो याव यास । ईत ईयातां ई
रत ईयास ईयाता ईध ईय ईवदि ईमदि विधिः प्ररणोः । आनीः प्ररणयोः । उप ताम् अउ दितं त अनिप्र
आवप्र आमप्र ताम् आताम् अताम् स्वा आताम् धो एप्र आवदेप्र आमदेप्र अनद्यतनेतीते । दिप्र तो अन
मिप्र तो त अमिप्र वाम । तन आतो अंत घास आघां धं । ईवदि मदि । दिसिमीनामि रूच्यारणाधः तनोने इव । प
रोक्ते । एप्र अउ उम धप्र अघुस अणप्र व । म । ए आते इरे से आघो धो एवदे मदे अनद्यतने
तीते आत्रिषि । यात यास्तां यासुस यास या स्ते । यास्त यासे यास्त यास्म सीध सीयास्तां सी
रन सीधस सीयास्तां सीध सीयसीवदि सीमदि स्व स्तने । ताः तारो तारस तासि तामुस तास्त त
स्मि तास्तस तास्मस ता तारो तारस तासे तासाधे । ताधे तादे तास्वदे तास्मदे । नविष्यत्यनद्यतनेता दिं एते
सप्तगणाः क्रमेण लट् लिङ् लोट् लुङ् लिट् लिङ् लुङ् संज्ञाः । नवपरस्मैपदानि । एषामद्यानि नव नवेत संज्ञा
निपराण्यात्मनेपदानि कर्तृविषेवं सकर्मकेभ्यः कर्तृरिक्कर्मणि चणाती अकर्मकेभ्यो नावे कर्तृरिच पमिति परस्मै
पदं आदित्यात्मनेपदं आदनुदात्तङिति । अनुदात्तेतो द्विदंताच्च धातोरात् । अकृत्वरिते तउत्ते क्रियाफले कर्तृगामि

सते पिलुङ् ४

१५

५ ति १३
५ प्रत्यये ४

न्यात्मा तं परगामिति । परतो न्यत्र । आनिमित्तदीनात् । तानि च दुष्प्रदिव्यास्मादिचलागैः । त्वादिव च कर्तृकर्मवा
चिषुनामयुष्मदस्मत्प्रपुङ्गमानेषु प्रपुङ्गमानेषु चणतोऽप्युष्ममथ मोतमास्त्रय चिकाः क्रमेण स्युः ।
सत्तायां । कर्तृविवक्षायां लङ् इति स्थिते । अशकते सि धातोश्च कर्तृवर्षायां चतुर्गणं । गुणः । धातोरेतस्य नामि
नः । उअव नवति । नवतः । अदे अतो लोपः । अदेतोः । नवंति । नवसि नवधः । नवध चोरा । अतः नवमि
नयो व नवामः । सनवति । त्वेन वसि । अदेन वा मि । या । अतो याईः । नवतः । नवतो युल इत् । अतः नवे
युः । नवेः । नवेते । नवेत । यामिये । अतः नवेयं । न वे वा । नवेम । नवउ । उद्योस्तात्तडात्रिषि । नवतात् । नवत
नवेत् । अतः दलोपः । नव । नवतात् । नवतं । नवत । न वानि । नवाव । नवाम । दिवा हावद् धातोः । अनवत । अ
नवतो । अनवन् । अनवः । अनवतं । अनवत । अनवत् । अनवाव । अनवाम । लुवो वुक् । एा दोस्वरा दो लुङि च ।
हिश्च एा दो । सस्वर आदिर्द्विरर्द्धिः । अदिरुक्कः । सस्वरो धातोराद्यो वयवो द्विविधः । स्वरगदेः परः । स्वरान्तस्यो गद
यो नदरात् । चञ्चु अइति स्वेत । आत्तो लोटि । शर्वयोश्च स्वरिणी । एा दो । इत्स्वः । शर्वस्य । ऊपानो डवचपाः । शर्वस्य ऊ
वानो जवाः । स्वपानो चपाः । नफलोत्स्य धाजो जसे । वल्व । वल्ववत् । वल्वुः । कादे लटि । कृत्स्न वल्वुः । कृत्स्न

यता लिख्यते इति लुङि प्रेनसिः ॥ इति तो वा अगमत् एधत्तौ एधते आद्यधर्ः अत आतो रातः एधे
तो एधेत एधता एधत एधचक्रैः नामितो चतुर्लोकैः नाम तादातो नामिनश्च परमधर्मः नचतुर्लोकैः चतुर्लोकैः
असत्त्वा मातं कर्तारि एधमासा एधवत्तुवा एधवीष्टा एधवीष्टा एधिता एधियते एधे यत् एधेष्टा आतो तो दन
तः एधियत धेस्यलोपवा एधियं कमुको तो कमेः निः स्वाधेन एवानपि कामयते अरया मता व्यायोदुष्टः क
मया चक्रैः चकमे कामयिषीष्ट कभिषीष्ट अर इ दि श कर्तारि लुङि नसिः तात शिष्टुर्कमन्यः अ
लोपोऽनिडीदावन पि अडिलघौ कश्च उपधयाः क तो रुपभाङ्गस्तो लघु परस्य हर्वस्यात इचाड परे जो
लघो दीर्घः अड परे जो धतोः हर्वस्य लघु परस्य लघो दीर्घः अचीकमत अचकमत गुणः गुपतिङ्कित
मानवधदाना ज्ञानस्यः सः स्वार्धे दिश्च मानो हर्वस्यात इश्च ॥ नानिदिसे गुणः गुपतिदाया जुगु अतो मान डिङ्गा
साया मीमांसते अय गतो अयता वुपमर्गस्य लः एलायते अया चक्रैः कत दीप्तौ कतिस्वायो हर्व
स्यदिस दिद्यते द्योतिषिष्ट कतः पुषादौ अकनत अद्योतिष्ट जिषिदास्तेहन मोहन मोचनेषु खिदतो खंसु
खंसु अवसंसने धंसुगतौ चनो लोपः धतो रुपधयाः किं अस्सत वृत्तवर्तने शिजसेवायाः विा य

५५५२ ५५५३ ५५५४

इतिदिः स्यस्यो नपम एधितं लुङि
सतिश्रुत्यादि मोमेडि ॥ ५५५३ ॥ असेरातो
इसादोडि तिङ् च इच्छा च ॥

संनिपातलङ्
लोविधिनमितं
१ चेदिघातेकस्य
तिङ्गोपोकसादि
त्यनेनानात्रमितो
५५५३

यत्रिश्रितो यो हर्वस्य दीर्घः कश्चतुर्लोकैर्न शीयात श्रियता अत्रिश्रियत अत्रिश्रियत हज्जदरणे
हरतिङ्गहार डङ्गु डङ्गु डङ्गु डङ्गि व डङ्गि एवादादौ कितिकतोऽरिङ् जो दीर्घानावर्धः क्रियात वः तगुणः
सिम्भारनिटोः कृषीष्ट कृषीष्ट हचतस्यणः इद हरिष्यति अदापीत लोपोऽकृषाक्तसे मेः अकृत अंकीषा
ताणीज्जापणे निनाय नित्यतुः नित्युः नित्यविधा तनेष नित्यिषे दुपचपणके चोक्तः पदीष्ट सङ्गसेवा
या वनाङ्ग सेजे यङ्गदेवप्रकासंगतिकरणदाने ५ यजायवगणायतः संप्रसारणं किति स्वस्वगण
यङ्गवङ्गवदवसङ्गवदवचस्वणे य जा दिः णावादौ हर्वस्य यजायवचसंप्रसारणं इय
ङ्ग इङ्गुः इयङ्गिष वः इङ्गिषः इयङ्ग इङ्गात् ५ होः कस्मे यङ्गिष्ट वदजापणे उवदिष तवाधः ।
ऊनातात् नकाजः डिहो लोपो दीर्घश्च हर्वस्य सदिवा दोरादस्य हलोपो उवाढ वोढा अवाङ्गीत अवाद् इ
तिङ्गादिः अदनहणे अवादेर्लुक् अपः अति फसादि हे होश्च अहि अदोदिस्योः अद आदत् आदः
अदोघस्तु सङ्गुडोः णादौ डायास र्वसेचणः किल्लहसि शासिधमीनांसस्यणः डङ्गुः जघसिष आद आदि
व अता अद्यमत हददिमागयोः लोपश्चनुदाततनां जमाताना किंतिफसे तनुहृष्टिष्टु कृणुतुष्टुष्टुव

५५५२

१ यहादि तिच।
चोक्तिति अदया
वेअधधववादे
वृत्रश्चप्रच्छन्त
स्तोयहोदिः ५६

शब्दशोभा
१७

सुमनुवनतितनादिः दत्तः नेष्टंति दन्तात् ऊद्योधिग्राधिः दंत्यस्तिग्रास्तीनादिना ऊदि दन्तात् दिव्योर्दसात् लोपः
अहन ऊघान ऊघुतः रनोघ इवात् परस्यदन्तेर्दस्यघः ऊघनिघ ऊघघ स्याग्नीलिहोर्दन्तो तथः यतः व
ध्मतदन्ता हनिषति अवधीत् यागतौ आतोर्नवस्वा अयुः अयान् वागतिगंधनयोः लादीनो लाओचे प
रकणे विदज्ञाने विदोनवानातिवादीनांणवादि वी वेदे विदेत्तां विद विद्य वेति अवेत् २ अविदुः
द सः सिपिवा अवेः आमिविदेनपुणः विदांच का र विवेद वेदिता अवदीत् असंखुविन मसोभ्य
लोपोडितिचउपुस्तः सिमः अस्तेर्लोपोर श्रै ति अस्मिन्धिस्तात् अस्तेरीद विद्यमानादिस्योः
आसीत् आस्ता आसादेर्वादिः अनपि वल्लव ५ ए गतौ इणोयः स्वरं यति एत एता आयत्त इवस्य
द्योस्त्रियुवावसवर्षेस्वर इयाय इणः इवस्वदीर्घः ॥ कितिणोर्दो ईयत्त ईयात् इणोर्गालुडि अ गत रुदि
रअश्रुविमोचने सदादेश्चउर्लीकसादेः इद दिव्योर्दिद अश्रुर्गोदिति रुदिति रुदिदि अरोदीत् अरोदत् जि
वप्रवाये ऊहलहलसुनयोः जायदरिजा शायुचकास्तऊहोदिरुक्तवत् द्वेः द्विरुक्तादन्तोत् ऊहति अन
उस द्विरुक्ता तात् अजकुः यस्यअनजगणे अश्वसीत् प्राणिति ग्रीडस्वने ग्रीडः गुणश्चउर्गीणा

॥ दिव्येत्यत्रच परो
दैर्णधित्वादि संव
धते नने द द्वित्व
प्रत्यसंगः ॥ ५५ ॥

१७

५ रु ५

५ रु ५

५ रु ५

ज्ञाते ग्रीडोत्तरुद ज्ञाते ज्ञिजे ज्ञिजाते इद अभायने इडिकौनित्यमधिर्गो अधीते अधीयाते अधीयते अ
धीता अधये अधेत अधेयाता इडोर्गणिदो गीर्वीवृड् लुडो अधिजगे अधोषीष्ट अधोगीषेत अधोषत अधागी
ष्ट अधोष्ट आसउपवेज्ञाने छरप्रवरणे दोगिध डग्धः डुदंति धेदि डुधुग्धे डुद्धरे डुग्धि अधोक सिम्योः
अतिटोपधायागुणोत्त धुहीष्ट हस्रणतात्मकः नासुधरतिटोदिवादीनसिः नदृशः अधुक्तत् अ
धुक्तत् सकोलोपोर्नतेस्वर अधुक्ताता अधुक्तं ता अधुकि लिदआस्मादने लेडि लेकि लीटि ली
डि लेहति कुअवाक्तायावाचि कुवआरश्च प चा नो तिवादीनांणवादिर्वा आह आहउ आऊः
तथे आहस्तस्ते आह आधुः अवादावीदपिति स्मि क्वबः पितोदतसमादेश्चउर्गीणाईद यडलुको
वा ऊरुनुसुन्य श्रं ववीति वुवति वुवीषि वुवीमि । क्तत् वुयात् वुवीत्त अवुवीत् असादेरिति वचि
ः उवाच उचे वहीष्ट डेवचेरुम् अवोचत् अवोचत् एअस्वुतो स्तवीति उरो अवादोपिति स्मि स्तोति व्रस
तवपाः इवस्यत्रिषतेनत्रासाः उथाव वृद्योष सुसुधअन्यः मेहिदपे अस्तावीत् इत्यदादिः ऊदानादनय १
कादेर्दिश्र अणोलुक् ऊहो ऊऊतः धातोः ऊहोते तुपत्ययातस्यानेकस्वरस्यचामयोग इवोविर्णस्यव

॥ जीर्वीवृड् इकारो
द्यो रणमा मवर्णानु
णः । अयथाप्रक्रिया
लाघवोदेकारमेव ऊ
यति ॥ २

५ ति ५

शब्दशोभा
२०

स्वरे चर्षु डङ्गलि डङ्गधि डङ्गवालि अङ्गदहः डङ्गवाचकार डङ्गवतः डङ्गवुः अदौपीतञ्जितीनये न
जरायोर्विर्वाडि विरसेचवर्षु विनितः विनीत विन्यति जीतजायां उहाकत्याग हेतो हिरुक्तस्यातर्लो
पो हितोर्दसम्बरयोः डङ्गितः जङ्गीतः कचिद्योपि जङ्गात् जङ्गातेरावाहो जङ्गादि जङ्गिदि जङ्गीदि माङ्मा
ने चञ्जोलुकि माङ्गोराङ्गोश्चर्वस्यातर्दमिमीते अ मास उहाङ्गतो जिङ्गीते रुस्तञ्जकारणोषणयोः
विनर्तिविन्यते अविनरुः विनराचकार वनर्ष ॥ व लृट् इदाअदाने हिरुक्तयोर्दोषो रातोपोडिति
दतः दवति ददौ दादेः पूर्वमलोपआतएच्च देदि अ दा त वाधस्तामिः किदाति दादेरिः आतिङ्गिति
अदित डुधञ्जकारणोषणयोः धतः एङ्गिरा शौ चपोषणयोः तिङ्गागुणः विङ्गविषोश्चर्वस्यागु
णोलुकि नेनेर्ति नेनिजानि अनेतिङ्गुः अनिङ्गत् अनेङ्गीत इतिङ्गादिः दिवुङ्गीडा विङ्गिगीणाववदा
रङ्गतिस्त्रुतिमोद मदस्वप्रकांतिगतिषु दिवादेर्यः नापदस दीवति दिदेव विभुतंत्रुसंताने चृतीगात्रवि
होपे चृत्यति कमुणादविकेपे काम्यति वसीउदगे त्रैमत्रुः तत्रमत्रुः रोअवरखंडने योः लोपः द्यति ददौ दे
यात् अदात् यधताडने इलोडिति च इतिङ्गावयिवधिविचिविचतिश्चतिष्ठतिचृजतीनांसंप्रसारणं

ननिके

२०

॥परत्वात्संप्रसारणमतः सर्वस्य हि सादि रिचनेन यलोपो नावां करः॥१॥

किञ्चिद्विच विध्यति विद्योष विविधतः पुषुपुष्टौ पुषोषिष पोष्टा अपुषत अपुत्रोपणे शत्रुपुषमे
शमोदीर्घः पपरेये शाम्यति चमुअनवस्थाने मदीदर्थे माद्यति एत्राअदर्शने रधानेत्रिय अशमस्त्रि
णशोफसेमुस नतंश्च अनवात् इङ्गपरितापेइयते जनीप्राङ्गतावे जङ्गीनीङ्गः अवाहो जायते जङ्गे ज
नामिणवातनिनसिः लोपः इणस्त्रनः अङ्गति अ जङ्गिष्ठ बुधअवगमने अवाधिअबुह अचुत्सता
सृष्टनितिङ्गायां सृष्टति सृष्टते एदबंधनेअन १त्स १त्स अनह इतिदिवादिः अत्रअनिषवे स्वादे
नु नापू नृपः गुणः सुनोति सुचंति वर्वमो वा लो पः असयोगपूर्वस्य प्रत्ययोतः सुचैः सुच
वः सुचुते उवादिः असंगपूर्वात्प्रत्ययोतोदेर्लो पः सुचु सुचुतात् असावात् असोष्ट चिन्चयं वि
जाकिः मणाद्योः केर्निः चिकार चिको अश्रवणे अश्रवः श्रुनो शृणोति सुश्राप अश्रव अश्रुद्वयासौ उ
नु तस्य उरुवस्वर अश्रवातेनुक आनत्रो आश्रिष्ट आष्ट इतिस्वादिः उदयघने उदादेरः नापू उदति उ
दते अतोत्सीत् अत्रुव सुस्तु पाके उदासम्यक्त्वेनरास्वस्य डवत्तेनङ्गः चं ति अक्षित्यनेपिचस्ते
सोवा वसङ्ग इंसयोगान्ने रुतकृत्ते रुधतोः संयोगादतः संयोगाच्चपरोणदिङित किञ्चनवेनङ्गुः

यो

ने

जा

कि

किरतिः

असिचतः

२३

शशशोला
२१

बलकिंघि घञ् बलक्ष् बलङ्क बलङ्कुः बलङ्किघ स्कोरा बलक्ष् लङ्गात् नक्षीष्ट नक्षीष्ट अना
 क्षीत् अनाक्षीत् अनाक्ष् अनाक्ष् कषविलेखने गगोक्ष मेदना मृद्वेष्ट अ गगोक्षमेरः कषष्ट स्मृष्ट
 वृष्टपष्टपांवा कष्ट कष्ट अकाक्षीत् अकाक्षीत् अक्षक्ष् अक्षष्ट अक्षक्ष् अक्षक्ष् अक्षक्ष् अक्षक्ष् अक्षक्ष्
 वादौ मुंचति अमुचत् अमुक् विङ्गलात् लिप्यत् देहे लिपिसिचि कोडः नमिः आतिवा अलिपत् अ
 लिपत् अलिप्त पिचरङ्गे सिंचति सिंचते अलि च त असिक् कविङ्गे कृतप्र धातोरंत्यस्योप
 धायाश्च। गुणघोरप्राप्तौ चकार चकारः कीय ति १३ टाशदा एकस्वरात् अहो विदितस्येदं ननु
 दौ हृड् हृङ् कंझावा नउसीपमिणादिषु करीता क ता अकारीत् अकारीष्ट मृनिगरत् गिरतरमा
 लोवास्वरे गिलति गिरति गलीता गुरीता प्रवृक्षीष्ट यो प्रवृक्षति प्रवृक्षः प्रवृक्षिष्ट प्रवृक्षिष्ट प्रवृक्षिष्ट प्रवृक्षिष्ट प्रवृक्षिष्ट
 यकि कृतोरिड् इयम्रियते हृड् पसम्पता ममारमर्तासि मरिष्यति इतिउदादि रुधिरावरणे रुधादेनम
 नाप् रुणदि नमसोस्य रुंधः रुंधति रुंध अरुणत् अरुणः रोधा अरुधत् अरुधीत् अरुध निदिष्टि
 दारणे त्रिदिष्टिर्धकीकरण युजिस्वोने युनक्ति युंक्ते पिधुमं चानि पिनष्टि पि पष्टा अपिषत् सेज्जे १ २१

२४

२५

तिटः २३

लिट् २१

चुम्पतमेतत्

कर्कः

मईने नमः धातोरुपधायालोपः तनक्ति बलकिंघि बलङ्कः लङ्गात् नान् बहारयोः हिंसिदिमाया
 हिंघि जिङ्घिदीतो इङ्गे इङ्घाचक्रे इतिरुधदिः तनुविस्तारे तनादेरुप नाप् तनोति तेने अतानीत् त नन
 देरङ्कजः सेलोपोवातघासाः अतत अतनिष्ट अतघाः अतनिघाः हुङ्कङ्ककरण करोति डित्यङ्कः कजः कु
 र्वति कजोये प्रतातो लोपोवमोश्च कर्त्तते कर्त्तयति च कर्ष चर्षव क्रियात् कर्षीष्ट अर्क्षत् सपद्युपेस्यः क
 रातेर्लपणेष्टकरोति संचरंस्करउः लसुष्टकजो क दक्षिड् संचस्करिष्ट संस्क्रयात् संस्क्रुषीष्ट सम
 कृत मनुअवबोधने मनुते मेने इतितनादिः १३ की अज्जवितिमये नाज्जादेः नाप् कीणाति ३
 हसे डितिनातः नातः लोपोडिति कीणति कीणं तो प्रीजतपणे कांतोच पूजपवने घादेर्जस्यः अवा
 दौ पुनाति लूजघेदने स्तूज आघादने स्तूणसिंसी यात् उपदेशे संयोगादुहृड् हृज्ज् अशमिस्पोरा ती
 द्या स्तरीषीष्ट स्तरीषीष्ट अस्तरीत् अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट अस्तरीष्ट
 आसौ ह्ययति वसिषीष्ट वसिषीष्ट अज्जकं पने पुनाति रधा डधविष डधोष अधावीत् अधवीष्ट अधोष्ट गुरुपा
 दाने शृक्ताति हसादानेहौ ननाष्टहाण शृयात् शृहीषीष्ट शृहीता अयदीत् अयदीष्ट अयदीष्टा अयदीष्टा अयदीष्टा अयदीष्टा अयदीष्टा

या

सं

कीणीतः

रि

अयदीष्ट २१

सुभुधस्यः सेविट् २२

शशशोला
२२

न अज्ञानं अज्ञा अज्ञिता खण्डनेयं ज्ञा अवबोधने ज्ञानाति इति ज्ञादिः चुरस्तेयं चुरादेः जिः स्वाधे जिस्वरि
 चोरयति चोरयामास ओः चोर्यात् अच चुरत् कषयादयप्रबंधे अदंतः दंतः कषयति नरितः क्रुदितो ज्ञो समा
 नलोपिनः ज्ञास्तेश्चाद्युक्तं न गणेर्वा अव कषयत् गण संख्याने अदंतः गणयति अजी गणत् इति चुरादिः
 धातोः धरणे सक्रियस्य धरणे धातोर्जिः इतत्करणं सामर्थ्यान्न वृद्धिः अहोपः स्वातिवत्तेन वृद्धिः सवं
 तं पेरयति लावयति ते अती सवत् धांगति ति वृत्ते २) औषुक अर्धिजीजीरी क्रियाज्ञाया नामात् अ
 स्तापयति तिष्ठते रूपधाया इददि अतिष्ठितं कं ग तौ १ अर्पयति स्वरादेणः आर्पयत् प्रगतस्य
 गुणः क्रेपयति अडिफिपत् कीडः डीनामा अर्ध १० यति अर्धपिपत् ना बा साक्ता वावेपां युक्त
 औ पायति धिवत्ते रूपधातोः पूर्वभ्यश्चाडि अपी १० पत् ध्वजप्रीतिर्बुक्त औ धनयति धीणयति घट्टे
 धाया १ मितं ऊखः घटं ऊपाच औ घटयति अजी घटत् ऊपजा नै हनो घत् जिगत्य निष्पृधि घातयति इच्छा
 यामात्मनः सः इषिकर्मणो धातो रिषिणो कर्तृका सोवे चायां सां तो धिश्च पवव्यकायां वाचि इदृ यत्से श्वस्म
 तईः पवउमिच्छति पिपविषति डिङ्गये १ सेवीर्घः दसादौ चरांतानां दंतेश्च डिगीषति बुः मे ऊ आत्मा यदेर्ग

अलोपस्थानिवर्तनेन
वृद्धिर्न न चेकास्मिन्नि
नानिषेधः अदंतत्वक
रणमभ्याति ॥२॥

रातो ५
रात इत्यत्र इति प्रसु
सो निर्दिश्यते तेनाये
पामपिय हण नवती
त्वाये ब्रह्महीत्यादि
इति निप्रत्ययांता

7

२२

×張×

१. इति सांत प्रक्रिया ४२

दृश्यमानादेरुत्तरपतिचिकीर्षति पूर्ववत्सादात् चिकीर्षते इस्से दादेः श्वस्यलोपः स्वरस्यऽन्तर्मादौ
संस्त्रोतणि सादोदित्यति धित्यति डुलनपेशात् स्कोरं लिङ्गते अतिशयेदमादेयं इद्विश्च एकस्वरादातो
यडंतोद्विश्च चात्तोनः पुन्येपि गत्यर्थात्कोटित्वा एव लुपं लावर्गेदीयामेव स्विच्छिन्नाद्यर्त्तं शृणोतिनाश्च या
डिलुकिचश्वस्यगुणः अतिशयेन पुनः पुनर्वतिवति। बोद्धव्ये अणोर्निमयोगात्तृतीयक यड किं लिङ्ग
आतः अदांतस्य पूर्वस्य आयड लुकोः येस्म्यनक्षि नि षेधः अरायते अरागचक्रे अराहिता रीगुडपध
स्य कृतोक्तोः पूर्वस्यरीक यड लुकोः पदाने १ क कु लादौबणः नरीच्यते नरीच्यतोचक्रे परीष्ट
ते नोलोपः मनीस्त्रस्यते कृतोद्विश्च कचउर्वडिते। ये चोच रिजोदीर्घश्च चेकायते दादेरिः देदीय तेन
मज्जणंलुकु जमांतस्य जयडंतददुद्वासेजपसांदादं। तस्य पूर्वस्य अंक सचपदांतवत् अत्रच्चारणार्थः ऊटि
लंगवेति डंगस्यते ददत्तस्मीकरणे। गदिनंददति दंददत्तलुकु वक्त्रेयडः वान्यत्र विकल्पोयं व्यवस्थिति
यड लुगंतददादिपिञ्जितवर्बिङ्गणदिष्टं नोयड लुकोकस्वरयदिच तेनस्वतीति निषेधेन बोद्धव्येति बोद्धोति
बोद्धनः बोद्धवति अबोद्धवः बोद्धवामास अबोद्धवीत् अबोद्धोत् अबोद्धवुः कृतनक्रुडपधयोः पूर्वस्य

अथ क्रम इति स्थिते
युक्तं अर्थ इति जाते
स्वरादेः परः इत्यनेना
र्थस्य हितं ह्युमादि
शेषे आत्मे गवः स्यादित्य
धः ५

इति यद्विषयक्रियाः

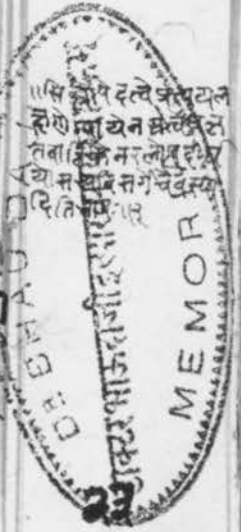
शशशोना
२३

कुकुकिरीकोयडि लुकि चकरीति चरिरीति चरीका चकृति चरि-चरी-चर्कतः च चर्कति च चर्क
याव च अचर्करीत च अचर्कः च चर्कराचकार चर्करिता च अचर्करीत च चर्क-वर्ततीति च वर्चति च अव
र्ततीत च गत अवर्तन दः मिपरे मेरस्यलोपः प्रवस्य च दीर्घः अवर्ती च ध वर्चतिता च अवर्ततीति च ना
मोय ईवास् इधिकर्मण एषि संवेधिन इच्छायां च काम्यः आत्मनः पुत्रमिच्छति पुत्रीयति पुत्रा
काम्यति पुत्रकाम्यता आचार उपमानात् कर्म लोनामोय ईवास् त्रिवमिवाचरति त्रिवी
दति युक्तं च श्रुति आधाराच्च कैलासीय ति का त्रण कर्तुं च उपमानात् त्रिवाचरे ममा
लोपो न डोप्परासः त्रिववाचरति त्रिवाचते वि घायते विहस्यते वंजायते किंप्रचवेलेपिः त्रि
वति त्रिडितकरणे नाम्नः करणं धर्चः सुहादे ॥ प्रक करोत्या चष्ट वाष्टयति अपष्टत प्रव
स्पटलोपिनोटा स्यजोडि कटं अजठव डिजि इति यंजदि नि विग्रादे आतु विग्राप्रवेगनेद निवि
ज्ञाते विजयते पराज परिशीणीते वि-अव-संतिष्ठते अ-प्र-वि-सुजोऽनवने एतं लुंके महीचुन
कि कर्म व्यतिहारे व्यतिलुनीते अन्यस्य योगं लवनं करोतीत्यर्थः न गतिदि सार्धो न्ये तरेतरपर

॥ कियविनि मयपरस्यकरणं चकर्म व्यतिहारः ॥१॥

॥ करोतं क्रिया सामान्य
वाचित्वा रिति तावः ॥
एवमिति शब्दकथं लक्ष्यं
इत्युच्यते नवति ॥५॥

७ वा

स्यरोपपदेस्यः व्यतिगच्छति व्यतिघृति अन्योन्यस्य व्यतिलुनेति अनुपपत्त्या कृत्रः पं अलु करोति अ-
लिप्रत्यतित्यः लिपः लिपप्ररेणः दुः अलि लिपति प्राहदः प्रवहति परेष्टुषः परिष्टुषति व्याडपरिस्तोरमः
रमकीडोयां विरमति इति पदवांस्वा आहु विकर्मणि लुनीवः सचक्रियाय कचवुर्धु धातोर्य कप्रत्ययो
लावकर्मोर्ध्यां चतुर्गणां युष्मदस्मभ्यामाजाना धिकरणनावात्प्रथमः त्यादिवाचक्रियाया अप्र
वर्धे विवाद्यप्रतीतेरेकवचनमेवोत्सर्गः त्रयाम या ॥ अन्यैश्च लयते उपदेशे स्वरांतेत्यादनश्रुद
वि स्यश्च लावकर्मणिः सितासीस्यपाणि हा सा विधीष्ट न वि इणतन्यकर्त्रे न सिः अना वि
कर्माप्रेक्षाधीः मकर्मकाः धातुधर्षविशेषानुसृत्य ते प्रादिना विज्ञेः ज्ञेः साचते अय लावयामासे साति
धीष्ट लावयिधीष्ट बुलूषते बुलूषां चक्रे स्त्रयते स्त ॥ विधीष्ट सौधीष्ट स्मृचिंतायां स्मर्यते स्मारिधीष्ट
स्मधीष्ट नेष्टते इष्टते श्रयते तनोते र्यकावा तायते तन्यते दीयते आतोयुक जिगति दायिधीष्ट दासी
ष्ट नंजे रिणितलोणेवा अनाजि अनजि डलाचच दंडुधिषधिचिचिचिशासुजिमधुषां वदि जीकषामेतद
धानामपिकर्मयुक अणादानादिति र्त्तदैः कर्मस्यादविविधितं गौणे डहांदहांमुख्ये कर्मणि प्रत्ययामताः

५६/१२

लिग संख्या कारक
विशिष्टं न्वं ॥५॥

॥ लिहपदे ॥
॥ ५॥ कचिद्यापि ॥

शब्दशोला

२५

कर्म

चामाद्योगोऽतो

पः ॥

प्रोक्तं पक्षेऽवि
देयः ॥

वेदकृपायां वाचि

१ अष्टतंडस्यतेगौशे दीशारगामुत्तेजनैः प्रेरणां प्रपित्यागे कर्मचकृतामियात् २ सकर्मका
 अपितदाशयेणसुरकर्मकाः कर्मक्रियायुक्त कर्ताचेत्यादियाच्यः सकर्मवत् तेनाद्युः लिटः पचते
 फले सावेवफलेन इतिलादप्रक्रियाः स्मयोगे लट् नलिट् स्तजविसर्गेऽह स्तजतिस्मत्तवः हेतु
 हेतुमतोर्लिङ्गा नलिट् लामप्रकृते शब्दचानमेने सतिवेदोचेद्याद्यास्यतिसुखस्मृतिबोधिः
 न्फपदेययोगश्चेन्नलट् नलट् स्मरसिधीतिमे षा वो बुद्धिमेयदयावजो माडि बुद्ध नलकारेण्यः सौ
 तरेलउः मेदः मालवाश्च मास्मत्तवत् मास्म ल् ता इतिलादप्रक्रिया कृत वक्ष्यमाणप्रत्ययः
 कर्तृवि कृतवृत्तुणो धतोः कृतमादेरिट् एधिता प क्ता कर्ता बुद्धोरनाको कारकः पावकः नासुपक्ष
 कः बुधः जानातेश्च झः चाखियः किरः पचिनेदि एददेरबुणिनि पचः आकृतिगणये तंदयति इतिने
 दनः लवणं लवनिणायं प्रदी दृशादेः श्रितितिचउरित् दृशिरप्रकृतेः एष्यः अघघ्नः क्षालादेर्णः क्षालदीप्तोः का
 लः कार्येण कर्मण्यपदे ऊंसेकरोतीति ऊंसेकारः आतोडः नाण गोदः नाश्चिच बोधिक्रियते विवक्ष्यन्न
 स्याद्यन्येतिवज्रलाघं गितिक्रियेतिगिरिवा गरादेः विद्यायस्मिद्व्यति विदगः विदेनः वरगः २ अथै कार्येना

४८५

२६

स्त्रिच ड् एवदरः शंकरः मुक्तिकुरीनक्तिः रक्तयः चरगतिनक्षणयोः निशाचरः रीः प्रवरिवः कार्येनाश्चिच सं
 वकरिः रिवतिपदस्य रिवदेतेनयस्यपदस्यमुम् चरयकायांवाचिः १ प्रियंवदः आत्मलरिः एजोखदः एडकंफे
 एडनेमेजयतीति जनमेजयः खत्रिपदस्यडस्वः भनज्ञाने ध कालिमन्या सजाविण अईलाक मोनोधातोः पद
 तेकोश्च नोलोपोनेप्रशान् अस्तततज्ञावेकस्वस्तियोगे नामश्चिः क्षौदीर्घर्चास्मानययस्य शोबीरतः शुचीस्या
 त् २ क्षौसलोपः रहीकृतं कात्मेसाघा शिवसाहव ति अधीने शिवसाकृतं कचिद्वा डःखाकरोति खुदक
 रणे शुर्वनामिदजः आद्यकणी आतोमतिप्र क्क नि पवनिपः नास्मि सुदामा स्वामी तादौकितिदोसा
 मास्मानिः शोयोवा अपिदाधगोहाकपिबर्तनामीः कि तिदसे क्किपिवात्रकपि सुपीवा घतपावा चोत्पारम
 शहीतारदृष्टाकिपूस्वस्यपि तिद्वतिउक शूलत् दृशेष्टकसकोचोपमानेकार्येचातकिप्र आसर्वादेः एषु
 किमिदमः कीश अदसोःमूः तादृशः कः क् कीदृशः इदृशः ३ अमृदृशः ३ लिनिः श्रीलेकृउधं सी अतीते सो
 मेनायाहीत् सोमयाजी किप्रनिपुडाः स्तोः सावकार्ययोः कर्त्तव्यतुतगानीयय घणः कपः स्नातंसुतोमयेश
 त्तमहेस्मृतवान् सेतोः कर्त्तव्योर्जिलोपः सावितः २ गत्यर्थादकर्मकाकर्त्रेतिक्तः सावकार्ययोश्च काशीगतः इति

४३वीरुतः अ
चीस्यादः ४४

त्रिदीप्तवतिः ४५

अधिकतादिति
भावः ४६

तः २ सिधिस्यश्च सिधश्चालिगते ४ उमा मासिहः ३ कोवा नुडपधात्वे रकित कृतिते द्योशीडाः सेदौक्तकवत्
नकितौ ग्रयितः आदीदितः कृकवचोर्नेः आदितोवावाकवोः जिताकोवर्तमानेपि अपेक्षु धीचाइजाधेन्याः दस
स्यनोदश्चदाकितस्तस्यनोदश्च प्रस्वेदितः प्रस्विन्नः रकित स्तस्यनः कीर्णः त्वाद्योदितः तर्धान्नः र
मः कचिद्विदः तंक्तवचोर्नेः त्रमात्स्यकितिकमेदी धीः स्नातः कितः वृतात् अश्रित्याचइएन स्तः
वृज्वरणे ५ वृतः श्रितः दादति अपितोदाइत्य स्य दत् कितिते स्वर्गोवा तर्धादत्तः दत्तवान् प्रतः ५
दत्तः धाजोदिः कितिते निदितः ज्ञाणाद्याः १० ज लं निपात्यते त्रैडपालने १ ज्ञाणः ज्ञातः शुक्रः पृक्तः
स्वनद्धनत्राष्टे १ स्वातंस्वतिते धातं धनिते ज्ञानं ज्ञा नवान् दिक्षुये १ हीणः हीणवान् कोनपुसके
जीवविविशिष्टे सावेकालं सामान्येकः ग्रहितं कस्य कानौणवेवत् अतीत धिवेसतो कस्वरदादतात् धमेष्ट
वसादेवसोरिट् गमदनविदविज्ञावा इदिवान् दुषः अन्तवानः अट्ठानौ तिपतेवक्रियायां गम्यमाना
या नजनास्ते श्रुगनेतः सजमानास्ते करिष्यन् आमेरानर्द आतः आसीनः वादिपोरातः आछुवोनुमी
पोः अय्ययोरान्नित्यं हिरुक्तानां शौवावदंती बुदती २ पचंती २ दीयंती २ ददत् ददतौ ददति ददति विदेवसुः

* वचपरिमाणे ५२/३४

विदेः परस्य कउर्वसुरादेवोवेत्यधः ११

उक्तं ते यस्तस्मा
ते ५५
तस्मात्स्य कोआदे
मोः अतएव ना त्यस्य
१ एवंच प्रहृत्य तत्र
अयं ५५५

विदेः परस्य कउर्वसुरादेवोवेत्यधः श्रुवो विद्वान् विदन् शीलितन् दातारान् इमुस्त्रुक् शीले अलंकरि
षुः निराकरिषुः डिमुवोर्ने छुगोस्त्रौ डिमुः डिमुः काकोकाणः शीले छुटस्त्रेये १ छुटाकः छुट्टुङ्कः क
श्रुकः इच्छुतिपात्यः तमस्त्रादिद संज्ज्ञादेर चकारः ऊरः छुरः छुरपः नघः स्त्रावरः अद्वारः वि
छरः चजोः कगोघिति संयुरः डिवरः रीयड ऊ कः वदो वावडकः सद्योणादयः सर्वस्मिन्काले सं
ज्ञाया बज्जलमपिरिमिताश्च बोध्याः वातिवा युः १ छुगयाति छुगयुः ऊः ज्ञात स्मिन्सर्वे शिवः ५
त्यादि उमृतदध्यायां न विष्यति धातोर्न वि ष्य ति काले उमृक्रियायां क्रियायां प्रयुज्यमाना
यां शिवे इच्छुयाति इच्छाधेधेक कर्त्तव्ये छुउम् इ वति नोक्तं धञ्जना पाकः आतः दायः संज्ञाया
मकर्त्तरि च कारके सावेचधञ् चादसंज्ञाया प्र त्याहारः दीयतस्मै दायः स्वरादः सावादौ नघञ् न
यः मदो मदः नडुकी यज्ञः प्रह्वविद्योत्रोने प्रश्नः अश्विः ईषडुः छुखु खल्ल उपपदेष्ट ईषकरः यु
धसंप्रहारे ५ डुयधिनः डिताः छुः सावे डुवेष्टकंपते १ वेपकः डितास्त्रिमक तक्तते धावधेन कतेर्ध क
रणेन निवृत्तं कत्रिमं छुट् सावे उदंखाः स्तलोसलोपः उज्जानं साधनाधारयोः छुट् पचनीभिः पचनीस्त्र १

वः ५५

वे ५५

शङ्खशोला
२६

ली तच्चातीयौ नावकार्ययोः एधनीयं स्मर्तव्यः स्वराद्यः चेवं चाधिकारं चेतव्यश्चयनीयः पुत्रा
कातयोः शकादेश्चलनं शङ्खशोला ५ शकां ईवातः आदंताद्यः देयं रुद्रसातव्यण कार्यवच
परिनाषणे वाक्यं कचिनकगौ वाच्यं रुद्रपक्षातक्यपृष्ठं त्रयं वरव्यमी त्रयव्यकेर्षे ध्याना
यं तच्चादयः कृत्यास्तेचाईर्षविधौ शक्रौ चलोधाः शिवोऽर्च्यः लुपेदव्यमः कृत्ये त्रुमकाममन
सौराष्ट्र समोवाहितततयो मंसिस्पृचिचुड् घञोः अत्रापलायः पात्रकामः स्तोत्रमनाः
संहिते सः संतते स मां स्पृचनं मां स मां स्पृ
यां तावे कृतिः पक्षिवा मइ पचा लिदा श्रिदा कः मां स स्त्रियां ययां तावे क्यपृष्ठं कृत्वा क्तिः स्त्रि
त चिकीर्षा जिघटिष्योद्युः सावना घटना इकृष्टितोषा उतिर्वत्रो पचिः पाचतिः वर्णाकारः अका
रः रादिफः रेफः पूर्वकाले क्त्वा एककर्तृके धाताबुपपदे शिवं न वा सौति अलंखन्त्रोः प्रतिषेधे अ
लंखुक्त्वा कासे किन्न वर्तित्रा विराकिव दिवित्रा उदितः क्विवेद् स्वमित्रा स्वां त्यो समासे क्यपृष्ठं अनत्र
पूर्वसमासे सति श्वकाले क्यवेककर्तृके धाताबुपपदे प्रणम्ययाति क्यपिलघुश्चोत्तरस्य जेख परि

२६

गमय प्रदाय योनः पुण्येण मपदं हि श्रुणु ककर्तृके धातौ पूर्वकालेण मणमंतं हिः स्मारं रं दं रं मे लोकाक्षेप
स्य सिद्धिः ॥ इति कृत्य कृत्या ॥ श्री ॥ शुक्लजनाई न उत्रो वच्चाचार्यस्य दौ दिवः अत्र स्तत्र दशास्त्रो न हो डिदी
हितवाचः ॥ श्री ॥ श्रीरासिधानपातिव्रतमदसि प्राप्तिज्जन्मा कविनीलकंठश मोतिर्मितमेनां विनिर्मिमे
प्रोवः ॥ शाययपिरवचुवज्जलोवी नष्टाक्षे शस्तद ये ॥ उद्युततादवतेजो विलसतियस्य प्रसादो यो ॥
विनवषडे कमधेति कांते विक्रमादित्यावशि व शत्रो शिवपरीदयो निज्जकृतिराधयिनीलकं
ठेना ॥ धा ॥ इति नीलकंठकविकल्पिताश ॥ श्री ॥ ना समाप्ता ॥ ॥ संवत्समदशाष्टौ उत्रावर्षे नि
रुमाघसिताष्टम्या बुधवार निषिक्ता ॥ ॥ श्री ॥ विजयसौतागणगणशिष्या मु-दशासौताग
ना ॥ ॥ श्रीरसु ॥ ॥ कलाणमसु ॥ ॥ शुभं सवत्रा ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥

प्रमोयं लोका

शङ्खोत्ता
२७

२७